



# AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Təhsil  
millətin  
gələcəyidir!  
Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

## Bu sayımızda

Təhsil robotlarının  
tədris prosesində  
tətbiqinə başlanılıb

⇒səh.2

UNEC yeni tədris iline  
yüksek keyfiyyət  
göstəriciləri ilə start verib

⇒səh.2

Humanist pedaqogika  
həyatın tələbidir

⇒səh.10

Milli mənafelərə xidmət  
edən təhsil siyasəti

⇒səh.11



## Elmlə biznesin simbiozu

Dünyanın elmi-texnoloji gələcəyini  
müəyyən edən "Silikon vadi"lər

XVII asrdan etibarən Avropa dövlətləri yeni müstəmləkələrə hərbi dəniz ekspedisiyaları göndərərkən her gəmiyə mütləq halda bir elm adamı təhkim edirdilər. Hərbi öz yerində, alimlər isə gəldikləri yerlərin tarixi, coğrafiyası və təbiəti barədə məlumatlar toplayırdılar. Napoleon Misir işğal edərkən özü ilə 150 nəfər müxtəlif sahələrin alımını güttürmüşdü. Çarlı Darvin təsadüf nəticəsində Cənubi Amerikaya təşkil edilən ekspedisiyada yer aldı və "Tekamül nəzəriyyəsi"nin esasını qoydu.

Bəzi müstəmləkələr azadlıq əldə

etsərə də, bir vaxt işğalçı saydıqları dövlətlərdən müterəqqi nə varsa əzx etməyi bacarırlar. Bunların sırasında, şübhəsiz ki, Hindistanın da adı çəkilməlidir. Düzdür, Hindistan tarixən bir çox elmi yeniliklərin vətəni olub, ancaq ilk milli hökumətin atlığı addımların bugünkü nəticələri yuxarıdaqı qənaətimizin bir növ əyani göstəricisidir. Cəvahirləl Nehru hesab edirdi ki, riyaziyyata onəməvi maraq baxımından yüksək texnologiyaların inkişafına ciddi önem vermek lazımdır. Bu səbəbdən o, Hindistanın ilk milli hökumətinə bu sferaya

vəsait yatırılmasını tapşırılmışdı. O vaxt bu teklif ciddi müxalif mövqə ilə rastlaşıdı, mentiq sadə və aydın idi: yüz milyonlara ehalisi olan aqrar ölkədə o sahələrə kapital qoymuşluq edilməlidir ki, gələn gəlirlərdən hamı bəhər götürə bilsin. Bununla belə, Nehru iddiásında qalmaqdır idi və indi bu təşəbbüsün uğuru göz qabağındadır - Hindistan IT-nin payına görə üç ÜDM liderindən bideridir.

İlk milli hökumətin hayata keçirdiyi Kaliforniyada, San-Fransisko yarımadasında yerləşir. Ərazinin sahəsi ilkin olaraq 56 km uzunluğu, 16 km eni olsa da, hazırda bu göstəricilər simvolik xarakter daşıyır.

⇒Ardı səh.9

nin "Silikon vadi"si olsa da, dünyada ilk və on böyüyü deyil. "Silikon vadi" anlayışının vətonu ABS-dır və bu baxımdan, həm ideya müəllifliyi, həm de kapital axımı nöqtəyi-nəzərdən təbii ki, Amerikanın "vadi"si dünyada bu qəbulənən iri və uğurlu layihədir.

### Pioner

Dünyanın on iri "Silikon vadi"si Kaliforniyada, San-Fransisko yarımadasında yerləşir. Ərazinin sahəsi ilkin olaraq 56 km uzunluğu, 16 km eni olsa da, hazırda bu göstəricilər simvolik xarakter daşıyır.

## Xarici ali təhsil müəssisələrində təhsil formasını seçən zaman vətəndaşlar nələrə diqqət etməlidirlər?

Təhsil Nazirliyi vətəndaşların diqqətinə çatdırır ki, Azərbaycan Respublikasının təhsil qanunvericiliyində fərdi (individual) qrafik üzrə, sərbəst, əyani-qiyabi və ya qiyabi-əyani təhsil alma formaları nəzərdə tutulmayıb. Eyni zamanda ölkə ərazisində distant və eksternat təhsil alma formaları üzrə tədrisin təşkili və qiyamətləndirilməsi mexanizmi mövcud deyil. Son dövrə tələbələrimizin bir səra xarici ali təhsil müəssisələri tərafındə "məsafədən təhsil" adı ilə həmin ali məktəbin digər ölkələrdəki filiallarına köçürülməsi halları da aşkarlaşır.

Azərbaycan Respublikası Nazirliyinin 13.05.2003-cü il tarixli 64 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Xarici dövlətlərin ali təhsil sahəsində ixtisaslarının tanınması və ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi (nostrifikasiyası) Qaydaları"nın 3.7-ci bəndində uyğun olaraq, yuxarıda göstərilən təhsil alma formaları üzrə xaricde ali təhsil almış şəxslərin aldıqları ixtisasların ölkə ərazisində tanınması və ekvivalentliyinin müəyyən edilməsi (nostrifikasiyası) mümkün deyildir.

Xaricdə ali təhsil almaq istəyən vətəndaşlardan təhsil formasını seçən zaman göstərilənləri nəzərə almağa və təhsil alacaqları ali məktəbin yerləşdiyi ölkədə akkreditasiya olunduğuuna diqqət etməyə çağırılır.

Ölkə ərazisində tanınan əyani və qiyabi təhsil alma formaları üzrə müraciət qaydaları ilə Akkreditasiya və Nostrifikasiya İdarəsinin [ani.edu.az](http://ani.edu.az) internet səhifəsi vasitəsi ilə tanış olmaq mümkündür.

## I sinfə şagird qəbulunun vaxtı uzadılıb

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) tabeliyindəki ümumi təhsil məktəblərində 2018-2019-cu tədris ilü üçün I sinfə şagird qəbulunun III mərhələsinə start verilib.

Bu mərhələ üzrə uşaqların elektron qeydiyyatı valideyn (qanuni nümayəndə) tərafından üzrülü səbəb (fov-qələdə hal, uşağın və ya valideynlərin müalicəsi, valideynlərin xidməti ezamıyyətə getməsi) göstərilərkə, "Olaqə" bölməsi vasitəsilə (elektron ərizə esasında) sentyabrın 17-dən oktyabrın 15-dək aparıla bilər. Həmin müddədən sonra müraciətlər qəbul olunmayıcaq.

Valideynlər uşaq elektron qeydiyyatdan keçirildikdən sonra müvafiq sənədləri məktəbə təqdim etməlidirlər. Sənədlər qəbul olunduqdan sonra valideyne (qanuni nümayəndə) bu barəda qəbz verilir.

Qeyd edək ki, paytaxtın ümumi təhsil məktəblərində 2018-2019-cu dərs ili üçün I sinfə şagird qəbulu bu il fevralın 22-dən başlayıb. Bu vaxtadək proses artıq 2 mərhələdə həyata keçirilib. Dərslerin başlanmasına baxmayaq, üzrülü səbəblərdən gecikən valideynlərin müraciətlərinin davam etdiyi nəzərə alınaraq, uşaqların I sinfə qəbulu üzrə elektron qeydiyyatın və məktəblərdə sənəd qəbulunun oktyabrın 15-dək aparılması daırıq qərar verilir.

## Müəllim-şagird münasibətləri əməkdaşlıq müstəvisində

Əməkdaşlığın əsasında  
prosesin iştirakçıları arasında pozitiv  
münasibətlərin saxlanması durur



Səh.11



## Təhsil naziri Pakistan İslam Respublikası Senatının sədri ilə görüşüb

Sentyabrin 20-də təhsil naziri Ceyhun Bayramov Pakistan İslami Respublikası Senatının sədri Məhəmməd Sadig Səncari ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası və Pakistan İslami Respublikası arasında dostluq və qardaşlıq münasibətləri fonda təhsil sahəsində əlaqələrin cari vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.



### Direktor, direktor müavinləri və müəllimlər üçün təlimlər

Təhsil Nazirliyi, Təhsil İşçilərinin Peşəkar İñkişafı İnstitutu ümumi təhsil müəssisələrinin direktorları və gələcəkdə bu vəzifədə çalışmış arzusunda olan pedagoji kadrların təlimlərdə iştirakı üçün növbəti müsabiqə elan edir. Təlimlər yalnız Təhsil Nazirliyinin birbaşa tələbiniyindəki (Bakı şəhərində yerləşən) və Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin təbeliyində fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəbi, lisey və gimnaziyaların direktorlarını, direktor müavinlərini və müəllimlərini əhatə edəcək.

Təlimlərin məqsədi müsəsələr idarəetmə bilik və bacarığına yüksəlmış, informasiya texnologiyalarına bələd olan, ölkəmizin təhsil və sosial inkişafına töhfə ver-

ər biləcək ümumi təhsil müəssisəsi direktorlarını təkmilləşdirmək və yetişdirməkdir.

Təlim prosesində müdavimlər təhsildə keyfiyyətin idarəedilməsi, təhsili idarəetmənin hüquqi əsasları, təhsildə statistika və təhlil, təhsildə maliiyyətin idarəolunması və digər mövzular üzrə bilik və bacarıqlarını artırmaq imkanı əldə edəcəklər.

Təlimlərdə iştirak etmiş şəxslər Təhsil Nazirliyi tərəfindən təşkil olunacaq yekun qiymətləndirmədə iştirak edəcəklər. Yekunda qənaət-bəxş netice göstərmiş və hazırlı direktor vəzifəsində çalışmayan şəxslər bu vəzifə üzrə vakant yerlərə təyin olunmaq üçün ehtiyat kadr kimi qeydə alınacaqlar.

Bakı Şəhərindəki ümumi təhsil müəssisələrinin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavinləri, fənlər üzrə metodbirleşmə sədrləri, psixologlar və uşaq birləyi rəhbərləri üçün bölmə iclasları başa çatıb.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) struktur bölmə rəhbərləri və əməkdaşlarının qatıldığı iclaslar 12 inzibati rayon üzrə təşkil olunub. Bölmə iclaslarına Təlim Dəstək Merkezinin metodistləri moderatorluq ediblər. Bölmə iclaslarının təşkil olunmasında əsas məqsəd Bakı şəhər təhsil işçilərinin onənəvi sent-yabır konfransından irali gələn məsələləri, həmçinin, öten tədris ilinin yekunlarını və yeni dərs ilində qarşıda duran vəzifələri müzakirə etmək, təkliflər hazırlanmadan ibarətdir.

Bölmə iclaslarında Təhsil naziri-

nin "Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərs ilinin prioritət fealiyyət istiqamətləri barədə" əmrinin icrası, öten tədris ilində görülen və yeni dərs ilində nəzərdə tutulan işlər, "Ümumi təhsildə keyfiyyət il" çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin daim diqqətdə saxlanması, məktəb idarəetməsi, perspektiv planlarının hazırlanması, tədrisin təşkilində müsəsə metodlardan istifadə edilməsi üçün təşkilat işlərin aparılması, dərslik və programlar, fənn kurikulumlarının tətbiqi kimi məsələlər toxunulub.

Görüşdə qeyd edilən məsələlərlə bağlı müzakirələr aparılıb, ray və təkliflər irəli sürüllər. Qeyd edək ki, bölmə iclaslarında səsləndirilən ray və təkliflər ümumiləşdirilərək BŞTİ-yə təqdim olunub.

## Təhsilin keyfiyyət göstəriciləri

➡ Əvvəli səh.1

### Ruhiyə DAŞSALAHLİ

2017-ci ilin dekabr ayında Azərbaycan şagirdlərinin PIRLS beynəlxalq tədqiqatında iştirakının nəticələri açıqlandı. 10 yaşlı uşaqların oxuyub-anlanaq qabiliyyətinin ölçüləməsinə dair bu tədqiqatın nəticəsi olaraq yeni proqrama, kürkulumla oxuyan uşaqların 2011-ci ildə keçirilən beynəlxalq qiymətləndirmənin nəticələri ilə müqayisədə daha yüksək nəticələr göstərdiyi ortaya çıxdı. Həm orta bal göstəricisi, həm də "mükəmməl" və "yüksek" nəticə göstərən şagirdlərin faiz nisbətinin 2 dəfə artması, çox zəif nəticə göstərən şagirdlərin sayının azalması orta məktəblərin inkişafda olan durumundan xəbər verir.

Xatırladaq ki, növbəti illərdə digər yaş gruppularını əhatə edən başqa beynəlxalq qiymətləndirmələrdə PISA və TIMS-də də iştiraka qərar verilib. Üstəlik, Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Bakı təhsil işçilərinin sentyabr konfransında xüsusi qeyd edib ki, təhsildə strateji qərarların alınmasında məhz bu qiymətləndirmədə iştirakın təhlilərinin nəticələrinə üstünlük verilir.

Orta ve tam orta təhsil seviyyələri üzrə aparılan buraxılış imtahanlarının nəticələrində də davamlı müsbət dinamika müşahidə olunur. Burada həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət yüksəkliyi hiss olunacaq dərəcədədir. Məsələn, bu il 41 minə yaxın məzun ali təhsil müəssisələrinin tələbəsi adını qazanıb. Öten ilde müqayisədə 400 baldan yuxarı nəticə göstərənlərin sayı 2000 nəfər, yəni 13.7 faiz, 500-dən yuxarı toplayanların sayı 1400 nəfər, yəni 18.7 faiz, 600 baldan yuxarı nəticə göstərənlərin sayı 700 nəfər, yəni 26.5 faiz olub. 700 baldan yuxarı toplayanların sayı isə 2

### İslahatların müsbət nəticələrini beynəlxalq qiymətləndirmələr də təsdiqləyir



dəfəyə yaxın, yəni 81.3 faiz artıb.

Mülliimə və müəllimliyə qarşı tələblərinin artmasının nəticəsidir ki, son illərdə bu peşəyə olan münasiət dəyişib. Diaqnostik qiymətləndirmənin keçirilməsi, onun nəticəsində əməkhaqqı islahatı, Azərbaycanın bütün coğrafiyasında ümumtəhsil məktəblərinin simasının dəyişməsi, maddi-texniki bazarın gücləndirilməsi, "Gələcəyin müəllimi" təqədümünə təsdiq edilmiş, şəffaf və açıq işə qəbul sisteminin tətbiqi nəticəsində müəllimliyin nüfuzu yüksəlib. Bu da özünü builk qəbul kampaniyasının nəticələrində göstərib. Məsələn, bu il ali məktəblərlə qəbul imtahanlarında 500-692 bal toplayaraq yüksək nəticə göstərən 2090 nəfər müəllimliy ixtisasını seçib. Əgər 4 il əvvəl ADPU-ya cəmi 20 nəfər 500-dən yüksək nəticə göstərən abituriyent qəbul olunmuşdusa, bu il onların sayı 527 nəfər-

dir. Bu isə o deməkdir ki, təhsildə keyfiyyət 20 ilə 527 arasındakı fərq qədərdir.

Ali təhsil pilləsində də vəziyyət ümidiyərəsi sayıla bilər. Azərbaycanın 6 ali təhsil müəssisəsi Böyük Britaniyanın "Quacquarelli Symonds" agentliyi tərəfindən "Inkişaf etmekdə olan Avropa və Mərkəzi Asiya" (QS EECA University Rankings 2018) regionunun en yaxşı universitetlərinin 2017-2018-ci illər üzrə reytinq siyahısına daxil olub. Dünyanın 24 ölkəsindən 300 ali məktəbin yer aldığı regional reytinq cədvəlində BDU (95-ci) ilə yanaşı, Xəzər Universiteti (100-ci) də en yaxşı 100 universitet siyahısına düşə bilib.

Uzun illər diqqətdən kənardan qalmış peşə təhsili sahəsində görülen işlər islahatların bütün sahələri əhatə etdiriyini göstərir və bu yanaşma beynəlxalq hesabatlarda əksini tapır. Avropa İttifaqının 2018-ci il

üçün Azərbaycan üzrə tərtib etdiyi biznes mühiti hesabatında Avropa İttifaqına üzv olan 20 ölkədən təqribən 385 şirkətin Azerbaycanda biznes fealiyyəti ilə bağlı fikirləri yer alıb. Avropa İttifaqının Azərbaycan üzrə sorğu hesabatında 5 ən vacib islahat tədbiri kimi peşə təhsili sistemini şirkətlərin tələblərinə uyğunlaşdırılmasını, habelə peşə təhsili və təlimin müsbət nəticələrini qeyd ediblər.

Amma on əsas məqam ondan ibarətdir ki, keyfiyyətin artması üçün yalnız müəllim-şagird yox, prosesin üçüncü iştirakçısı olan vəlidəyinə də çalışır.

Beləliklə, təhsil sahəsində aparılan köklü islahatlar səmərə verir, təhsilin keyfiyyəti artır. Təhsildə bütün istiqamətlər və parametrlər üzrə müsbət dəyişiklik nəzərə çarpır. Bunu isə həm daxili, həm də beynəlxalq qiymətləndirmələrinə təsdiq edir.

## Təhsil naziri Gəncə şəhərində vətəndaşları qəbul edəcək

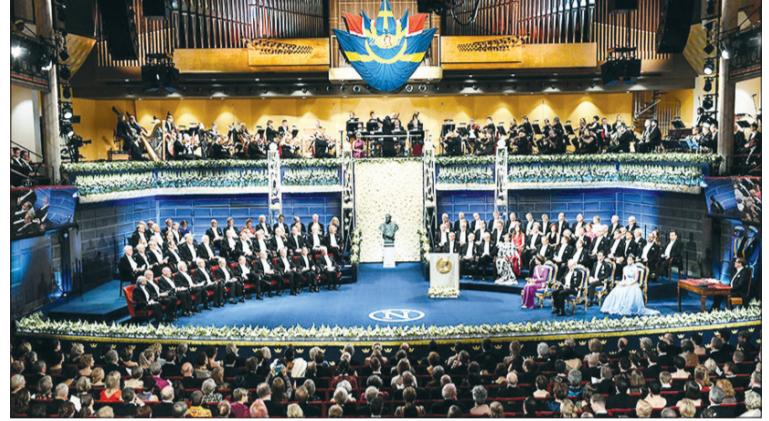
Göygöl, Samux, Daşkəsən, Goranboy rayon və Naftalan, Gəncə şəhər sakinlərinin nəzərinə!

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov 28 sentyabr 2018-ci il tarixində saat 10:00-da Gəncə Dövlət Universitetində mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin 2018-ci ilin sentyabr ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, Göygöl, Samux, Daşkəsən, Goranboy rayon və Naftalan, Gəncə şəhər sakinlərini qəbul edəcək. Qəbulda Göygöl, Samux, Daşkəsən, Goranboy rayonlarında Naftalan, Gəncə şə-

hərlərində müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak edə bilərlər.

Qəbul gəlmək istəyen vətəndaşlar 20-25 sentyabr 2018-ci il tarixlərində Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinin 146 nömrəli telefonuna ("Qaynar xətt" xidməti) zəng etməklə və ya nəzərliyin rəsmi saytının "Vətəndaşların qəbulu" bölməsinə daxil olmaqla (<http://edu.gov.az/az/contacts/request>) elektron qeydiyyatdan keçə bilərlər.

Qeydiyyatdan keçmiş vətəndaşlardan xahiş olunur ki, qəbul gələrənən aidiyəti məsələləri dölgün ifadə edən orizə ilə müraciət etsinlər.



### Nobel mükafatı laureatlarının adları açıqlanacaq

Bu il ədəbiyyat üzrə mükafatın təqdim olunması təxirə salınıb

**Oruc MUSTAFAYEV**

alimin adı oktyabrın 8-də elan olunacaq.

Ənənəyə uyğun olaraq, Nobel Mükafatları Komitəsinin məlumatında qeyd olunur ki, İsveç Elmlər Akademiyası bu il ədəbiyyat üzrə mükafatın təqdim olunmasına təxirə salıb. Mükafat 2019-cu ildə veriləcək. Hazırda mükafatın fondu 1,12 milyon ABŞ dolları (9 milyon İsveç kronu) təşkil edir.

Qeyd edək ki, mükafatın təqdim edilməsi mərasimi hər il dekabrın 10-da İsveçin və Norveçin paytaxtlarında Alfred Nobelin doğum günündə keçirilir. Fizika, kimya, fiziologiya və təbabət, ədəbiyyat və iqtisadiyyat sahələrində mükafatlar Stokholmda İsveç Kralı, sülhün qorunması sahəsində mükafat isə Osloda Norveç Kralının və kral ailəsi üzvlərinin iştirakı ilə Norveç Nobel Komitəsinin sədri tərəfindən təqdim edilir.

Qeyd edək ki, mükafatın təqdim edilməsi mərasimi hər il dekabrın 10-da İsveçin və Norveçin paytaxtlarında Alfred Nobelin doğum günündə keçirilir.

Fizika, kimya, fiziologiya və təbabət, ədəbiyyat və iqtisadiyyat sahələrində mükafatlar Stokholmda İsveç Kralı, sülhün qorunması sahəsində mükafat isə Osloda Norveç Kralının və kral ailəsi üzvlərinin iştirakı ilə Norveç Nobel Komitəsinin sədri tərəfindən təqdim edilir.

### Fondun qrant layihəsi üzrə monoqrafiya Moskvada nəşr olunub

Elmin İñkişafı Fondunun (EİF) qrant layihəsi üzrə monoqrafiya Moskvada rus dilində nəşr edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, EİF tərəfindən elan edilən birinci Azərbaycan-Rusiya birgə beynəlxalq qrant müsabiqəsinin qalibi olmuş layihə üzrə "a-Sianotəasetamid" monoqrafiyası Moskvada "Texnosfera" nəşriyatının professoru, kimya elmləri doktoru Valentin Nenaydenkodur.

Monoqrafiya "Kimya aləmi" seyrəsi üzrə nəşr olunub.

### Robot texnikası 2025-ci ilədək 58 milyon yeni iş yeri yaradacaq

Dünya İqtisadi Forumu yeni hesabat dərc edib. Hesabatda göstərilir ki, 2025-ci ilədək robotlar iş üzrə xidmət operatoru, anbar uçotu operatorları və s. kimi peşələr tələbat azalacaq. Yeni peşələr isə məlumat analitiki, sənaye robotlarının öyrənilməsi üzrə mütəxəssis, program təminatı tərtibatçı, satış və marketinq üzrə mütəxəssis, iştirakçı məlumatlarla iş üzrə, rəqəmli texnologiyalara keçid üzrə və yeni texnologiyalar üzrə mütəxəssis və s. olacaq.

AZƏRTAC [computerworld.ru](http://computerworld.ru) saytına istinadən xəbər verir ki, böyük şirkətlərdə çalışan əməkdaşların 54 faizi peşəsini dəyişmək və ya bacarıq seviyyəsini artırmaq məcburiyyətdə qalacaq. Hesabata görə, gələcəkədə operator, mühasib, inzibatçı, katib, quraşdırma

## Xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyaların 2018-2019-cu dərs ilinə aid nümunəvi tədris planlarının təsdiqi haqqında

### Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin əmri

Azərbaycan Respublikasının xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyalarda təhsil prosesinin təşkili və tənzimlənməsini təmin etmek məqsədilə “Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi haqqında Əsasnamə”nin 8.10-1-ci və 13.5-ci bəndlərini rəhbər tutaraq

#### ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikasının tədris Azərbaycan və rus dillerində aparılan xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyalarının 2018-2019-cu dərs ilinə aid nümunəvi tədris planları və tədris planlarına dair

“Qeydlər” təsdiq edilsin.

2. İformasiya şöbəsi (E.Məmmədov) bu əmrin əlavələrlə birlikdə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində dərc olunmasını və Nazirliyin internet səhifəsində yerləşdirilməsini təmin etsin.

3. Əmrin icrasına nəzarət nazir müavini Məhəbbət Vəliyevaya həvalə olunsun.

Ceyhun BAYRAMOV,  
Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri

14 sentyabr 2018-ci il

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin 14 sentyabr 2018-ci il tarixli, F-644 nömrəli əmri ilə təsdiq edilib

Xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyaların 2018-2019-cu dərs ilində  
I-XI sinifləri üçün tədris planı (tədris Azərbaycan dilində)

Əlavə 1

№	Fənnin adı	Siniflər üzrə həftəlik dərs saatlarının məsələləri										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1	Azərbaycan dili	9	10	10	10	5	4	4	3	2	3	3
2	Ədəbiyyat					2	2	2	2	3	2	2
3	Xarici dil	2	3	3	3	4	4	4	4	4	6	6
4	İkinci xarici dil					2	2	2	1	1	3	3
5	Riyaziyyat	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
6	İnformatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
7	Azərbaycan tarixi					2	1	1	2	2	2	2
8	Ümumi tarix					1	1	1	1	1	1	1
9	Fizika					1	2	2	3	2	2	2
10	Kimya						1	2	2	2	2	2
11	Biologiya						2	2	2	2	2	2
12	Coğrafiya						2	2	2	2	2	2
13	Həyat bilgisi	1	1	2	2	1	1	1	1	1		
14	Texnologiya	1	1	2	2	1	1	1	1	1		
15	Fiziki tərbiyə	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
16	Təsviri incəsənət	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
17	Musiqi	1	1	1	1	1	1	1	1			
18	Çağırışaşədərki hazırlıq									2	2	
<b>Cəmi:</b>		<b>22</b>	<b>24</b>	<b>26</b>	<b>26</b>	<b>27</b>	<b>31</b>	<b>33</b>	<b>33</b>	<b>34</b>	<b>36</b>	<b>36</b>
1 Üslubiyat											1	1
2 Nitq mədəniyyəti						1	1	1	1	1		
<b>Dərsdənəkənar məşğələlər</b>		<b>1</b>							<b>1</b>			
<b>Yekun:</b>		<b>23</b>	<b>24</b>	<b>26</b>	<b>26</b>	<b>28</b>	<b>32</b>	<b>34</b>	<b>35</b>	<b>35</b>	<b>37</b>	<b>37</b>

Xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyaların 2018-2019-cu dərs ilində  
I-XI sinifləri üçün tədris planı (tədris rus dilində)

Əlavə 2

№	Fənnin adı	Siniflər üzrə həftəlik dərs saatlarının məsələləri										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1	Rus dili	9	10	10	10	5	4	4	3	2	3	3
2	Azərbaycan dili-dövlət dili kimi	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Ədəbiyyat					2	2	2	2	3	2	2
4	Xarici dil	2	3	3	3	4	4	4	4	4	6	6
5	İkinci xarici dil					2	2	2	1	1	3	3
6	Riyaziyyat	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
7	İnformatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
8	Azərbaycan tarixi					2	1	1	2	2	2	2
9	Ümumi tarix					1	1	1	1	1	1	1
10	Fizika					1	2	2	3	2	2	2
11	Kimya						1	2	2	2	2	2
12	Biologiya					2	2	2	2	2	2	2
13	Coğrafiya					2	2	2	2	2	2	2
14	Hayat bilgisi	1	1	2	2	1	1	1	1			
15	Texnologiya	1	1	2	2	1	1	1	1			
16	Fiziki tərbiyə	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
17	Təsviri incəsənət	1	1	1	1	1	1	1	1			
18	Musiqi	1	1	1	1	1	1	1	1			
19	Çağırışaşədərki hazırlıq									2	2	
<b>Cəmi:</b>		<b>24</b>	<b>26</b>	<b>28</b>	<b>28</b>	<b>29</b>	<b>33</b>	<b>35</b>	<b>35</b>	<b>36</b>	<b>38</b>	<b>38</b>
1 Üslubiyat											1	1
2 Nitq mədəniyyəti						1	1	1	1	1		
<b>Dərsdənəkənar məşğələlər</b>		<b>1</b>							<b>1</b>			
<b>Yekun:</b>		<b>25</b>	<b>26</b>	<b>28</b>	<b>28</b>	<b>30</b>	<b>34</b>	<b>36</b>	<b>37</b>	<b>37</b>	<b>39</b>	<b>39</b>

Əlavə 3

Xarici dillər təmayüllü lisey və gimnaziyaların tədris planlarına dair qeydlər

- Şagirdlərin sayı 20 və daha çox olan siniflər aşağıdakı fənlərin tədrisində iki qrupa bölündür:
  - Tədris rus dilində aparılan I-XI siniflərdə “Azərbaycan dili”, tədris dilindən asılı olmamışdır.
  - Xarici dil”, V-XI siniflərdə “Xarici dil”, V-XI siniflərdə “İkinci xarici dil”, V-XI siniflərdə “Texnologiya”, V-XI siniflərdə fiziki tərbiyə, X-XI siniflərdə “Informatika” fənni üzrə praktik məşğələlər.
- Tədrisi şəxsiyyətli təşkil etmek məqsədilə tədris planlarında seçmə fənlərə, dərsdənəkənar məşğələlərə, fakültativ, fərdi və qrup məşğələlərinə ayrılmış saatlardan aşağıdakı fənlərə, dərs cədvəlinə daxil edilmək lə 1 (iki) saatı “Nitq mədəniyyəti”nin tədrisində verilmişdir.
- Dərsdənəkənar məşğələlərə ayrılmış saatlardan aşağıdakı fənlərə, dərs cədvəlinə daxil edilmək lə 2 (iki) saatı “Xarici dil”in, 1 (bir) saatı “İkinci xarici dil”in, 1 (bir) saatı “Üslubiyat”ın tədrisində verilmişdir.

## Şəkinin Baş Zəyzid kəndində yeni məktəb binasının açılışı olub



Sentyabrin 17-də Şəki rayonu Baş Zəyzid kənd tam orta məktəbin osaslı təmirindən sonra açılış mərasimini keçirilib.

Açılmış mərasimində təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov “Bilik günü” mərkətin açılış mərasibəti ilə təhsil işçilərini, məktəbliləri və valideynləri tövab edərək onlara yeni dərs ilində uğurlar arzulayıb. Prezident İlham Əliyevin xərcləri Mehriban Əliyevanın təhsil işçiləri və qayğının ölkəmizin təhsil işçilərini təşəkkür edib.

Tədbirdə çıxış edən Şəki Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubov məktəbin müəllim və şagird kollektivini “Bilik günü” mənasibəti ilə təbrik edib. Elxan Usubov son illərdə təhsilin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirməsinin dövlət siyasetinin prioriteti is-

# Ali məktəbdə konsalting

➡ Əvvəli səh.1

Ruhiyə DASALAHLİ

Bəlkə o məhsula Azərbaycanda ehtiyac çox deyil. Bundan ötrü ayrı istehsalat qurmağa ehtiyac yoxdur. Bəlkə xammalın qiyməti elə baha başa goləcək ki, ondanca, həzər olanı almaq daha əlverişlidir? Mövcud olan məhsuldan daha baha başa gələcəkse, təbii ki, yenisini yaratmaq ehtiyac yoxdur. Odur ki, bazarı, texnologiyani, keyfiyyət göstəricilərini bilmək tələb olunur. Bütün bunları mütexəssis baxışı tələb edir və komanda şəklində fəaliyyət hesabına reallaşa bilər.

## Ali məktəblərdə konsalting xidmətlərinin yaradılması perspektivi ola bilər

- Bu xidmət Azərbaycanda hansı səviyyədədir?

- Müxtəlif sahələrdə bu xidməti göstərənlər var. Ancaq bu pərakəndə ve kiçikcəmli işlərdir. Xüsusən, texnika sahəsinə, elmi-texnoloji işləmləri əhatə edən bələr fəaliyyət, demək olar ki, çox zəifdir. Bu boşluğun doldurmaq üçün ali məktəblərdə müxtəlif sahələrdə konsalting xidmətlərinin yaradılması perspektivi hesab edilə bilər.

- Niya məhz ali məktəblərdə?

- Ona görə ki, müvafiq sahələrdə mütexəssisler əsasən burada toplaşınlar. Götürək energetika sahəsi. Tutaq ki, bu sahədə hər hansı problem baş verib. Halbuki bu sahədə ola biləcək risklər əvvəlcədən hesablanmalıdır. Bunu kim hazırlamalıdır? Əlbəttə ki, mütexəssisler. İndi mütexəssisler hərəkətliyirlər? Ali təhsil müəssisalarında. Ali məktəblərdə tədris prosesi heyata keçirilir. Amma hazırlanır kadrлarla iş sadəcə tədrisən ibarət olmamalıdır, eyni zamanda, tədqiqat işi heyata keçirilmelidir. Tutaq ki, nəqliyyat sahəsində ekspertiza tələb olunan çoxlu situasiya mövcuddur. Bu ekspertizani kim heyata keçirməlidir? Əlbəttə ki, ali məktəblərdəki kafedralar. Həmin fəaliyyətə görə ali məktəblər həm vəsait əldə edəcək, həm də tələbələri təcrübə qazanaq, mütexəssis kimi formalasacaqlar. Bu xidmət sayəsində ali məktəblərdə çalışan mütexəssisler özünü tekniləşdirəcək, yazılı məsuliyyət daşıdığı müəyyən rəylər verəcəklər. Məşinçiyarlıq, metallurgiya, energetika, IKT sahəsində, tutaq ki, kibertəhlükəsizlik sahəsində bu xidmətin tətbiqi şərtidir. Məsələn, IKT biliyi olan şəxslər əvvəlcədən risk

teşkil edən sahələri müəyyənləşdirəməli, bununla bağlı təkliflər verməlidirlər. Bu bir həqiqətdir ki, məsləhət şirkətlərinin qazandığı vəsaitin miqdarı kifayət qədər böyük olur. Bu da intellektual mülkiyyətin kommersiallaşmasıdır. Başqa sözə, intellektual potensialın maddi vəsaitə çevriləməsi texnologiyasıdır və onu tətbiq etmək uğurlu nticələr doğurur. Günün reallığı tələb edir ki, universitetlərdəki düşünen beyninlər intellektual imkanlarını vəsaitə çevirməlidirlər. Məhz bunun üçün de konsalting xidmətlərinin təşkil edilməsi möqsədovğuştur. Hər sahədə konsalting fəaliyyəti üçün müəyyən imkanlar var. Bu imkanları da yalnız həmin sahənin mütexəssislerini müəyyənləşdirməlidirlər. Düşünürəm ki, bu xidmətin yaradılması böyük dinamika yaradacaq, istehsalatla ali məktəb arasında integrasiyanı təmin edəcək. Başqa bir tərəfdən, məlumdur ki, xarici ölkələrdən olan konsalting şirkətləri kifayət qədər böyük vəsait müqabılında xidmətlər göstərir, həmin xidmətlər öz mütexəssislerimiz tərəfindən dəha məqbul vəsait hesabına görülecek və bu sahədə lazımi vərdişlər qazanılacaq. Burada həm görülən işin maddi dəyəri azalacaq, həm də öz şirkətlərimiz yaranacaq. Beləliklə, istehsalat müəssisələri ali məktəblərə vəsait xərcləmək inkıf dəmək olar ki, yoxdur. Büyüt texnologiyalar yaranan şirkətlərə konsalting xidmətləri göstərilir. Amma bu, pərakəndə şəxslərdir və təşkilati formaya düşməlidir.

- Söz dönyadan düşmüsəkən, diñya təcrübəsində bu sahənin inkişafına nail olan universitetlər cəx-durmur?

- Xarici ölkələrdə bu istiqamətde kifayət qədər əsaslı işlər görür-

ğu müəyyənləşdirilməli, nəhayət, istehsalatın qurulması üçün tövsiyə xarakterli sənəd hazırlanmalıdır. İstehsalat sahəsinin gelecekdə rentabelli olub-olmayacağı həmin sənədən təsbit edilməlidir. Burada məsləhət şirkətinin özünün səviyyəsi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Şirkət işini elə səviyyədə qurmalıdır ki, onun verdiyi tövsiyə sənədine istehsalat şirkətləri tərəfindən etibar edilsin. İnam iso bir gündə qazanılmır. Əvvəlcə belə şirkətlərin qurulması, özünü təsdiq etməsi lazımdır. Fəaliyyəti ilə özünü təsdiq etdikdən sonra dövlət de onları tənyeqəcək. Neticədə, tutaq ki, texniki sahədə hər hansı istehsalat müəssisəsinin qurulması ilə bağlı təklif birbaşa də-

**Hər sahədə konsalting fəaliyyəti üçün müəyyən imkanlar var. Bu imkanları da yalnız həmin sahənin mütexəssislerini müəyyənləşdirməlidirlər. Düşünürəm ki, bu xidmətin yaradılması böyük dinamika yaradacaq, istehsalatla ali məktəb arasında integrasiyanı təmin edəcək.**

yerləndirilməyəcək, bu sahədə özünü təsdiq etmiş hər hansı konsalting şirkətinin tövsiyəsi də tələb edilecək.

## Sifarişçi bazarda kimə güvənəcəyini özü müəyyənləşdirəcək

- İstehsalat müəssisələri ilə konsalting xidmətinin qarşılıqlı münasibətləri necə tənzimlənməlidir?

- Hər şey qarşılıqlı müqavilə əsasında müəyyən edilir. Konsalting müəyyən olunmuş məbləğ qarşılığında əvvəlcən nəzərdə tutulan müddət üçün üzərinə ödəlik götürür. Ortaya çıxan sonadı sifarişçiyə töqdim edilir. Həmin sonadı əsaslaşdırıcıdır. Konsalting şirkətinin verdiyi məsləhətin haqqı ödənilir. Baza şirkətlərinin sayının artması isə rəqəbat mühiti yaradacaq və sifarişçi bazarda kimə güvənəcəyini özü müəyyənləşdirəcək. Bu, konsalting şirkətlərinin məsuliyyətini də artıracaq. Özünü doğrudanlar isə adla tanımacaq və onların tövsiyəsinə dəha çox etibar ediləcək.

- Məmkün narazılıqlar necə tənzimlənəcək? Tutaq ki, sifarişçi şirkət konsalting şirkətinin məsləhətinə güvənib və udubuz. Bu zaman

lər. Çox vaxt onların xidmətindən Azərbaycanda da geniş istifadə olunur. Halbuki bu xidmətin Azərbaycanda yaradılması də yaxşı olar.

- Azərbaycan universitetlərinin bu sahədə təcrübəsindən yararlanma biləcəyi hansi təhsil müəssisələri var?

- Azərbaycanda xarici konsalting şirkətlərinin fəaliyyəti, əsasən, müvəqqəti xarakter daşıyır. Almaniyada və Amerikada bu xidmət sahəsində fəaliyyət məkəmmələr qurulub. Elmi-tədqiqat mərkəzləri, universitetlər əsas etibar ilə bu fəaliyyəti həyata keçirirlər. Bu ölkələrdəki istehsalat sahələrində həmin şirkətlərin rəyini almadan hər hansı yenilik həyata keçirmirlər.

## Konsalting: fikir də var, ehtiyac da...

- İşin əsas hissəsi konsalting şirkətinin üzərinə düşürə, bu qədər galiblər bir sahə olduğunu da artıq təsdiqləməsə, bu xidmətin qurulması ölkəmizdə niyə ləngiyir?

- Sovet İttifaqında belə bir xidmət mövcudiyət. Həmin xidməti institutlar şəklinde fəaliyyət göstərən müəssisələr həyata keçirib. Bazar iqtisadiyyatı dövründə həmin institutlar artıq özünü doğrultur. Artıq



institutlar daxilində ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə 4-5 mütəxəssisindən ibarət qrup yaradıla bilər. Həmin qrup getdiğən fəaliyyətini və tərkibini genişləndirir, beləliklə legal fəaliyyət göstərər. Bəzi sahələrdə artıq bu xidməti göstərən belə qruplar var. Ancaq texniki sahəsində demək olar ki, yoxdur. Büyüt texnologiyalar yaranan şirkətlərə konsalting xidmətləri göstərilir. Amma bu, pərakəndə şəxslərdir və təşkilati formaya düşməlidir.

- Fikir formasında, yoxsa hansısa çərçivədə müzakirə edidiyiniz bir əhatə dairəsi formalasınız?

- Analoji şirkətlər haqqında məlumatlar toplamışq. Onların arasında qrup da var. Hənsi ki, xarici universitetlər daxilində qrup şəklinde fəaliyyət göstərir və bu xidməti həyata keçirirlər. Onların fəaliyyətinin hüquqi cəhətdən tənzimlənməsi də arasdırılmışdır. Məsələn, universitet daxilində fəaliyyət göstərə bilər, yoxsa mütləq qeydiyyatdan keçməlidir? Bu sahədə bizim özümüz də məsləhət lazımdır. Yaxud, təhsil sahəsində belə bir xidmət yaradıb xaricdə təhsil almaq istəyənlər məsləhətən yaradıla bilər. Üniverstitetlərimiz tərkibində belə bir qrupun fəaliyyətinin nəyi pisdir.

- Bəzən sənədlərdə de öz əksini tapır ki, hər hansı layihə üzrə konsalting xidmətini hər hansı xarici şirkət həyata keçirsin. Bu xidmət bəzədə yoxdur, sözsüz ki, başqa bir ölkənin xidmətindən istifadə etməliyik. Bu xidmət bir günün içərisində yaradıla bilmez. Xüsusü ehtiyac olan sahələrdə yaradılmalı, bazaında digər sahələr inkişaf etdirilməli, getdiğəcək şəbəkələşməli, təmərküzləşməlidir. Ayrı-ayrı sahələrin mütxəssisleri bir-birilərə əlaqəli işləyəcəklər. Odur ki, bir sahə ilə başlaması lazımdır. Xüsusən, Azərbaycanda sonayə sahələri inkişaf edir, ağrı sonayenin inkişafı istiqamətində böyük işlər görülür. Odur ki, ölkəmizdə konsalting xidmətləri məhz bu istiqamətdən başlamalıdır. Məsələn, Azərbaycanda hər hansı mövcud faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi, məhsul istehsalı nə qədər rentabellidir? Vəsait qoyularsa, göləcəkde bu sahə özünü doğruldacaqmı? Bunu texniki-iqtisadi cohortənən əsaslaşdırmaq istəyənlər və məsləhətən yaradıla bilər. Ümumiyyətə, metallurgiya zavodunun açılışında istifadə olundur. Ümumiyyətə, metallurgiya sahəsində müəyyən ənənələrimiz və mütxəssislerimiz var. Əsas olan da budur. İlk növbədə mütxəssis olmalıdır. Demək, bu xidmət sahəsində uğur qazanmağımız mümkündür.

- Bu xidməti təşkil edəcək kadr potensialı necə, varım?

- Metallurgiya sahəsində kifaiyyət qədər belə mütxəssislerimiz formalaşmış. Bizim "Metallurgiya və metalşunaslıq" kafedrasının məzunlarından biri öz komandası ilə Qazaxistanda böyük bir metallurgiya zavodunu yenidən quraraq istifadəyə verdi. Həmin müəssisəsinin açılışında Qazaxistannın baş naziri də istirak etdi. Həmin mütxəssislerimiz xidmətindən Birləşmiş Əmərliklərində də bir metallurgiya zavodunun açılışında istifadə olundu. Ümumiyyətə, metallurgiya sahəsində müəyyən ənənələrimiz və mütxəssislerimiz var. Əsas olan da budur. İlk növbədə mütxəssis olmalıdır. Demək, bu xidmət sahəsində uğur qazanmağımız mümkündür.

## SABAH qruplarının yeni müəllimlərinə təlimlər keçirilib



SABAH qruplarında yeni tədris ilinin payız semestrində dərs deyə-

cək professor-müəllim heyəti və mütxəssisler üçün "ADA" Uni-

məqsədi ali təhsil müəssisələrinin SABAH qruplarında tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edilməsi, professor-müəllim heyətinin peşəkarlığının artırılmasıdır.

Övvəlli illərdə fərqli olaraq bu tədris ilində təlimin programına müəllimin fərdi işçi planını (sillabusun) tərtib etmə prinsiplərindən başqa telebəyönümlü təlim metodunun başlıca xüsusiyyətləri və məqsədləri, telebələrin öyrənmə xüsusiyyətləri və üssülləri, öyrənmə mərhələləri və müvafiq fəaliyyət növləri, tənqidli təfəkkür və tələbələrin qiymətləndirilməsi, qiymətləndirmə metodları və qiymətləndirmə sistemləri, IKT-nin tədris prosesinə təsiri və təhsildə IKT vasitələri kimi mövzu lar da daxil edilib.

İki günlər təlimlərde 80 neft iştirak edib.

## AzMIU-nun elmi jurnalı AAK-in siyahısına daxil edilib

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin (AzMIU) "Tikintinin iqtisadiyyatı və menecment" jurnalı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının (AAK) rəsmi təndilgi elmi nəşrlər siyahısına daxil edilib. Jurnalın adı AAK-in "Azərbaycan Respublikasında disertasiyaların əsas noticolorinin dərc olunması tövsiyə edilən dövri elmi nəşrlərin siyahısı"nın iqtisad elmləri bölməsində yer alıb.

Məlumat üçün qeyd edək ki, "Tikintinin iqtisadiyyatı və menecment" jurnalı AzMIU-nun "Xidmət sahələrinin iqtisadiyyatı və menecment" kafedrasının nəzdində nəşr olunur. Elmi jurnal 2015-ci ilə Ədliyyə Nazirliyində mətbə neşrlərin reyestri salıb. ISSN 2519-2507



## Ali məktəbə qəbul olub, tələbə ola bilməyənlər

### Və yaxud unudulan messanantlıq

Niyazi RƏHİMOV

Ali məktəblərə qəbul imtahanları başa çatdı. Bu imtahanlarda uğur əldə edərək “tələbə” adını qazananlar da oldu, qazanmayanlar da. Lakin üçüncü qrup gənc də var ki, adı həm qazanınanların, hem də qazanmayanların siyahısına düşdü. Onlar müsabiqə şərtini ödəyərək seçdikləri vakanisiyaları tutsalar da, tələbə biletini əldə edə bilmədilər. Kimdir bu gənclər?

Onlar ali məktəbə ödənişli əsaslarla daxil olsalar da, təhsil haqqını ödəyə bilmədiyi üçün tələbə ola bilməyənlərdir. Aralarında hətta 500-600-dən çox bal toplayanlara dəstək gelmir. Oxumağa başlasa da, sərf maddi çətinlik üzündən onu yarımcı qoynaları da nəzərəalsaq, yüksək təhsil haqqı

**Təhsil alana dəstək barədə sadəcə dövlət düşünməlidir? Əlbəttə ki, yox. Millətin göləcəyi ilə bağlı bir məsələ bütün cəmiyyətin məsəlesi olmalıdır. Dünyanın bir çox ölkələrində ali təhsil alan istedadlı tələbələrin xərclərinə, o cümlədən təhsil haqqının ödənilməsinə iş adamları, şirkətlər yardım edirlər.**

səbəbindən yüzlərlə gəncin bu haqqından məhrum qalması, sadəcə, təsəssüf doğurur. Bunun ağır nəticələrini isə göləcəyimiz çəkəcək. Çünkü bu gənclərdən çox az qismi təhsilini arzuladığı ixtisas üzrə davam etdirə biləmk üçün yəniden cəhd edəcək. Əksəriyyəti, yəni kifayət qədər biliqlik, bacarıqlı, potensialı gənclər təhsildən kəndən qalacaq, psixoloji cəhətdən sarsılıcaq, özünü ləmənziz stavaqaya, çarəsiz qalıb arzu etmədiyi sahələrə üz tutacaq. Beləliklə, bedbini, özünə güvenməyən, sevdvi işi görmeyən bənəsl formalasəcəq.

Məlumdur ki, dövlətin gənclərin təhsil almalarına yönələn tədbirləri var. Lakin həmin tədbirlərə hamı əhatə olunmur. “Təhsil haqqında” qanununa əsasən, güzəştli şərtlər pulsuz təhsil almaq imkanı əldə edənləri də nəzərə alsaq, Azərbaycan dövləti gənclərin böyük hissəsinin təhsil almasını təmin etməyə imkan yaratır. Təhsil Nazirliyinin təşəbbüs ilə yaradılan “Maarifçi” Tələba Kredit Fondu da bu sahədə xeyli iş görüb. Aztəminatlı ailələrin övladlarının təhsilinin yarımcı qalmaması məqsədine idmət edən bu layihə qısa müddət ərzində uğur qazanıb. Lakin bu imkandan II kursdan başlayaraq yaranan məmənələr pulsuzluq üzündən keçə bilməyənlər istifadə edə bilərlər.

Bu zaman aqla başqa bir fikir gəlir. Təhsil alana dəstək barədə sadəcə dövlət düşünməlidir? Əlbəttə ki, yox. Millətin göləcəyi ilə

### Fənn müəllimləri üçün təlim

Lənkəran şəhər V.Əliyev adına 4 nömrəli humanitar təməyülli məktəb-lisəyidə “Fənn müəllimləri və psixologları üçün UNESCO-nun qlobal dərsləri çərçivəsində şagirdlərə gender bərabərliyi dərslerinin keçirilməsi üçün metodik və praktik destek” layihəsi üzrə təlim təşkil olunub.

TİPİ-dən AZERTAC-a bildirilər ki, tədbirdə təlimçi və ekspert qismində bu qurumun beynəlxalq layihələr şöbəsinin müdürü Elçin Sərdarov və şöbənin baş mütəxəssisi Vüsalə Həsənova iştirak ediblər.

Təlim zamanı fənn müəllimləri

bağlı bir məsələ bütün cəmiyyətin məsəlesi olmalıdır.

Dünyanın bir çox ölkələrində ali təhsil alan istedadlı tələbələrin xərclərinə, o cümlədən təhsil haqqının ödənilməsinə iş adamları, şirkətlər yardım edirlər. Öz galirində kiçil vəsait ayırmalı olurlar gəncin təhsil almalarına şərait yaradırlar. Bu yardımalar müxtəlif formalarda həyata keçirilir. Məsələn, birdefsilik yardım göstərək bir neçə tələbənin təhsil xərclərinini ödəyənlər var. Bundan başqa, “Maarifçi” Fonduñun missiyasını həyata keçirən şirkətlərə ayrı-ayrı ölkələrde çox rast gəlinir. Şirkətlə təhsilən arasında bağlanan müqaviləyə əsasən tələbə ona xərcələnən vasiti universiteti bitirdikdən sonra hissə-hissə qaytarır. Bu, dəha çox Türkiyə təcrübəsindədir.

Qardaş ölkədə “Burs”, yəni təqəyüd programı vasitəsi ilə müxtəlif şirkətlər və iş adamları istedadlı, lakin maddi vəziyyəti aşağı olan tələbəyə təhsilini davam etdirməsi üçün imkan yaradırlar.

Onu da qeyd edək ki, “Burs” təqəyüd programı əksər hallarda müsabiqə şəraitində verilir. Müsabiqədə tələbənin akademik göstəriciləri, istedadı, perspektivi əsas götürülür. “Burs” qazanan tələbə universiteti bitirdikdən sonra şirkətin ona ayırdığı məbləği hissə-hissə geri qaytarır. Qaytarılan vəsait yenidən başqalarının təhsilinə yönəldilir. Bu, Türkiyədə uzun illər davam edən bir ənənədir. İriixirdə hər şirkət bu ənənəyə sadıq qalmağı özüna borc bilir.

Bu ənənə Azərbaycanda ötən əsrə mövcud olub. Tanınmış milyonçular, xüsusən, Hacı Zeynalabdin Tağıyev nəinki gənclərin, hətta qızların təhsil alması üçün imkanlarını əsirgəməyib. İlkən keşdikcə milyonçuların ayırdığı vəsaitlə oxuyub, sonradan Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında müüm rol oynayan görkəmli şəxsiyyətlərin uzun bir siyahısını məqsədine idmət edən bu layihə qısa müddət ərzində uğur qazanıb. Lakin bu imkandan II kursdan başlayaraq yaranan məmənələr pulsuzluq olduğundan, universitetlərin qapılalarından pulsuzluq üzündən keçə bilməyənlər istifadə edə bilərlər.

Bes, həmin siyahı indi yaranır?

İllik golərinin cəmi 3-5 faizi ilə onlarla gəncin təhsillə bağlı problemlərini çözə biləcək kifayət qədər şirkət, iş adamı olduğu halda, təhsil almaq üçün can atan imkansız ailələrin övladlarının təhsil haqqını ödəyən, onlara dəstək olmaq istəyənlər indi niyə yoxdur?

### “Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların 1-ci regional Forumu”

Paytaxtın ümumi təhsil müəssisələrinin direktorları ilə görüş keçirilib.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) təşkilatçılığı ilə keçirilən görüşdə yeni dərs ilində tədrisin təşkili, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, məktəblərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması, məktəblərə sağlam və yaradıcı mühitin təmin olunması üçün sistemli işin aparılması və təhsil müəssisələrinin idarəetmə məsələlərindən bəhs olunub.

Tədbirdə təhsil nazirinin müavini, BŞTİ-nin müdürü vəzifələrini icra edən Məhabbat Vəliyeva, İdarənin struktur bölmə rəhbərləri və ümumi təhsil müəssisələrinin direktorları iştirak ediblər.

M. Vəliyeva tədbir iştirakçılarını salamlayaraq, təhsil sahəsində aparılan islahatlardan, ötən dərs ilində qazanılmış uğurlardan, növbəti tədris ilində ümumi təhsil müəssisələrinin qarşısında duran əsas prioritet istiqamətlərindən danışır.

Nazir müavini bildirib ki, ötən tədris ilində “Ümumi təhsildə keyfiyyət ili” çərçivəsində məktəblərin fəaliyyətində inkişafyönlü tədbirlər də daim diqqət mərkəzində saxlanılır. 2018-2019-cu tədris ilində nəzərdə tutulan istiqamət və hədəflərə çatmaq üçün qarşıda duran vəzifələrə toxunan M. Vəliyeva paytaxt təhsilində əldə olunan uğurlardan və nəzərdə tutulan həlli vacib məsələlərdən danışır.

Təhsilin bütün meyarları üzrə müasir tələbələr səviyyəsinə qaldırılmasının və təhsili idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsinin əsas hədəflərənən biri olduğunu xatırladan nazir müavini

## Məktəb direktorları ilə görüş

Təhsili idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi əsas hədəflərdəndir



məktəb direktorlarının üzərlərinə düşən məsləhiyyətin düzgün dəyərləndirilməsinin vacibliyini vurgulayıb.

Görüşdə Təhsil nazirinin “Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərs ilinin prioritet fəaliyyət istiqamətləri barədə” əmrinin icrası, məktəblərin idarəetməsi, məktəbə hazırlıq qruplarının fəaliyyəti, taməylləşmə, fənn olimpiadaları, Təlimə Dəstək Mərkəzinin fə-

liyyəti, məktəblərdə psixoloji xidmət, təhsil müəssisələrinin qarşılaşdırığı problemlər, müəllim-şagird və müəllim-valideyin münasibətlərinin tənzimlənməsi kimi məsələlər müzakirə olunub, məktəb direktorlarına müvafiq tövsiyə və təşəvvşirlər verilib.

Daha sonra təhsil müəssisələrinin rəhbərlərini maraqlandıran suallar cavablandırılıb və qaldırılan məsələlərə aydınlıq gotirilib.

müsabiqə çərçivəsində inklüziv təhsil alan şagirdlər üçün təhsil səviyyəsinin yüksəldilməsi, onların cəmiyyətə integrasiyasına kömək və təhsil həyatlarında maneoların aradan qaldırılması ilə bağlı layihələr də realaşdırılmışdır.

Layihələrin icrasına nozaret məqsədi ilə Təhsil Nazirliyinə tabe olan müxtəlif qurumlar tərəfindən monitoringlər həyata keçirilir.

Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant müsabiqəsinin keçirilməsində məqsəd təhsil müəssisələrində və təhsilverənlərə sağlam rəqabəti və innovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaqdır ibarətdir.

barədə ətraflı məlumat verilər.

Qeyd edək ki, “Qəbələ, İslamyili və Qax rayonlarında kənd təsərrüfatı və turizm sahələrində dual peşə təhsili və təlimi pilotlarının yaradılması” layihəsi Avropa İttifaqının və Almaniya Federal İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkışaf Nazirliyinin (BMZ) maliyyə destəyi ilə həyata keçirilir. Layihə turizm və kənd təsərrüfatı sektorunu əhatə edən peşə təhsili sahəsi üçün müasir kurikulumların, tədris materiallarının hazırlanması, eyni zamanda müəllim və usta heyətinin təlimləndirilməsini nəzərdə tutur.

## İsmayıllı Peşə Tədris Mərkəzində “Açıq qapı” günü

### “Üzümçülük və şərab ustası” ixtisasının təqdimatına dair

İsmayıllı Peşə Tədris Mərkəzində Almanya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GİZ) “Qəbələ, İslamyili və Qax rayonlarında tələbələrin təhsilinə uyğun aparılması, təqdimatçılarla işin təşkili və ümumilikdə 9 mövzu üzrə müxtəlif fealiyyətləri özündə əks etdirir.

Buraya pedaqoji işçilərin peşəkarlıq bacarıqlarının artırılması ilə əlaqədar təlim, seminar, yay düşərgələri, ixtisasartırma kursları və konfranslar, şagirdlərin asude vaxtlarının səmərəli təşkili üçün müxtəlif növ fealiyyətlər, istedadlı şagirdlərin intellektual səviyyəsinin artırılması aiddir. Eyni zamanda şagirdlərin düzgün peşə və ixtisas seçimlərini formalasdırmaq üçün müxtəlif zavodlara ekskursiyalar, ustad müəllimlər tərəfindən texniki bacarıqları artırıran dərsler təşkil olunur. Psixoloji xidmətin yüksəldilməsi üçün icra olunan layihələr daha çoxdur. Bundan əlavə,

dis-pedaqoji heyəti, tələbələr və valideynlər iştirak edib.

Tədbirdə çıxış edənlər yeni ixtisaslar üzrə kurikulumların və modulların hazırlanması, işsgötürənlərin peşə təhsili sistemiənə “Açıq qapı” günü təşkil edilib.

Tədbirdə Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşları, GİZ-in təmsilçiləri, özəl sektorun nümayəndələri, mərkəzin mühəndisləri, şagirdlər və işçilər iştirak ediblər.

## “Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların 1-ci regional Forumu”

### Qalib layihənin təqdimatı keçirilib

he çərçivəsində 100-ə yaxın sağlamlıq imkanları məhdud uşaqla işləyən mütxəssislər iş aparılacaq. Bunlar sorğular keçirilməsi, təkliflərin toplanması, valideynlər effektiv əlaqələrin qurulması və mütxəssislərin inklüziv təhsilə bağlı bacarıqlarının artırılmasıdan ibarət olacaq.

Eyni zamanda layihə çərçivəsində əsas fealiyyətlərdən biri sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların 1-ci regional Forumunun keçirilməsidir. Forumda sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların qarşılıqlı problemlər, onların inklüziv təhsilə bağlı maarifləndirilməsi, mütxəssislərin vəsaitlərlə və avadanlıqlarla təmin edilməsi, ra-yon məktəblərində psixoloq kabinetinin təşkili ilə bağlı təkliflər səsləndirilərlər.



Berdədə Təhsil Nazirliyinin “Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə II qrant müsabiqəsi”nin fərdi kateqoriya üzrə qalibi olan “Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlarla işləyən mütxəssislər” iştirak ediblər.

Layihənin rəhbəri Berdə şəhər inkişaf komponentli günəzərdən tam orta məktəbin Azərbaycan dil və edəbiyyat müəllimi Vüsal Hüseynova təqdimatla çıxış edərək bildirib ki, layihənin əsas məqsədi cəmiyyətin diqqətini sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara yönəltməkdir.

V. Hüseynova qeyd edib ki, layihənin məqsədi qeyd ediləcək fealiyyətlər müzakirə ediləcək. Forumda Berdə, Tərtər və Ağdam rayonları ilə yanaşı Qarabağ bölgəsindən 100-ə yaxın

# "Cümhuriyyət tariximiz qürurumuzdur"

Bilik Fondu ilk dərs gündündə 130 məkanda maarifləndirici mühazirələr təşkil etdi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci ilin ölkəmizdə "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan edilməsi haqqında 10 yanvar 2018-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Bilik Fondu silsilə tədbirlər həyata keçirir.

Bələ tədbirlərdən biri yubiley ilinin ilk dərs gündündə gerçəkləşib. Hər il olduğu kimi, bu il da Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Bilik Fonduñun birgə təşkilatlılığı ilə Fonduñ Lektorlar qrupunun üzvleri olan tanınmış ictimai xadimlər, alim və tədqiqatçılar müxtəlif bölgələrin təhsil müəssisələrində şagirdlərə görüşüb. Onlar görüşlərdə Fonduñ "İlbəy bilik" programı çərçivəsində "Cümhuriyyət tariximiz qürurumuzdur" mövzusunda mühazirələrlə çıxış ediblər.

15 və 17 sentyabr tarixlərində Bilik Fondu Bakı şəhəri və Azərbaycanın bölgələrində fəaliyyət göstərən 129 orta təhsil müəssisəsində 128 alim, tədqiqatçı və mütxəssisin iştirakı ilə 130 mühazirə təşkil edib.

Mühazirələrə Bilik Fondu və Təhsil Nazirliyinin müvafiq struktur bölmələri ilə razılışdırılmış qaydada AMEA-nın alim və tədqiqatçıları, ali məktəb müəllimləri, millət vəkili, tanınmış elm və mədəniyyət xadimləri, jurnalistlər,

Bilik evlərinin rəhbərləri, Fonduñ əməkdaşları cəlb olunub. Ölkənin müxtəlif bölgələrində fəaliyyət göstərən orta ixtisas, peşə təhsili və orta ümumtəhsil məktəblərində, həmçinin, Bilik Fonduñun yerli nümayəndəlerini rəhbərlik etdikləri təhsil müəssisələrində şagirdlərə keçirilən görüşləri dinləyicilər böyük maraqla qarşılıqlı.

2018-2019-cu tədris ilinin ilk dərs günü "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti - dövlətçiliyimizin bayraqdır" və "Cümhuriyyət tariximiz qürurumuzdur" mövzularında mühazirələr paytaxtın 47, şəhər və rayonların 54, qəsəbə və kəndlərin 28 orta təhsil müəssisəsində keçirilib.

AMEA-dən 20 alim və tədqiqatçı, ali məktəblərdən 16 əməkdaş, 8 millət vəkili, 6 akademik (AMEA - 5, BDU - 1), 12 professor, elmlər doktoru, 32 dosent, fəlsəfə doktoru, 14 jurnalist, Bilik Fonduñun 52 yerli nümayəndəsi, 11 əməkdaş və Bilik evlərinin 5 əməkdaş tədbirlərde mühazirəçi qismində iştirak ediblər.

Mühazirələr Aran bölgəsində 18, Qərb bölgəsində 13, Cənub bölgəsində 8, Şimal bölgəsində 13, Qarabağ bölgəsində 20, Dağılıq Şirvan bölgəsində 6 və Bakı-Abşeron bölgəsində 52 məkanda gerçəkləşib.

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli-

nin Bakı şəhəri Səbail rayonu 189-190 nömrəli tam orta məktəbdə, AMEA-nın akademik Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun direktoru, akademik Vəqif Abbasovun Bakı Oksbric Akademiyasında, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdürü, akademik Məhəmməd Mehdiyevin Laçın rayonu 5 nömrəli tam orta məktəbdə, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun direktoru, akademik Möhsün Nağısoyunun Qusar rayonu B.Ağaverdiyev adına 1 nömrəli tam orta məktəbdə, AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun direktoru, Akademik Məmmədəliyev adına 20 nömrəli məktəb-liseyde, AMEA-nın müxbir üzvü, millet vəkili Musa Qasimlin Nərimanov rayonu 36 nömrəli tam orta məktəbdə, BDU-nun kafedra müdürü, professor Anar İsləndərlinin 46 nömrəli tam orta məktəbdə, AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun direktoru, professor İlham Məmmədzadənin 132-134 nömrəli təhsil kompleksində, "İki sahil" qəzetiñin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadənin "Zəngi" liseyində, "Şərq" qəzetiñin baş redaktoru Akif Aşırının İctimai işə Xidməti üzrə Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində, "Azərbaycan müəllimi" qəzetiñin baş redaktoru Nurəddin Heydərovun Xətai rayonu 269 nömrəli tam orta məktəbdə,



Milli Məclisin üzvleri Dilarə Cəbrayılovanın Sabunçu rayonu 295 nömrəli tam orta məktəbdə, Aydin Mirzəzadənin İ.Əfəndiyev adına Elitar Gimnaziyada və digər tanınmış ziyanlıların müxtəlif təhsil müəssisələrində söylədikləri mühazirələr dinləyicilər tərəfindən böyük maraqla qarşılıqlı.

Tədris ilinin ilk gündündə Bilik Fonduñun təşkilatlılığı ilə gənclərə və yerli sakinlərlə görüşən ziyanlılar Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tarixində bəhs edərək, o dövrün mənzərəsini canlandırmaya çalışıblar. Natiqlər bildirilər ki, müsəlman Şərqində və türk dünyasında ilk müstəqil respublikanın məhz Azərbaycanda qurulması, bütün çətinliklərə baxmayaq, 23 ay yaşaması tariximiz şanlı sehi-fəsidir. Hər bir azərbaycanlı bu ta-

rixi dərindən öyrənməli və böyük dövlətçilik ənənəsi olan Azərbaycanın vətəndaşı olması ilə fər et-məlidir.

Görüşlərdə xüsusi vurgulanıb ki, müstəqil dövlətimiz ilə öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə yenidən öz tarixi uğuruna qovuşub və Azərbaycan ikinci dəfə müstəqil olub. "Azərbaycanın müstəqilliyi əbədidir və dönməzdür" deyən ulu öndər xalqın ruhunu, gelecek nəsillərin vətənsevərliyini nəzərə alıb belə bir qənaətin danılmaz olduğunu bildirib. Bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan regionda lider dövlətə çevrilib. Elə bir regional layihə yoxdur ki, Azərbaycanın razılığı, imzası olmadan gerçəklişsin. Artıq bütün dünya Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan bu-

günkü Azərbaycanı tanır və qərarlarına hörmətlə yanaşır.

Mühazirəçilər Prezidentin sərəncamı ilə 2018-ci ilin Azərbaycanda "Xalq Cümhuriyyəti İli" elan olunduğunu xatırladaraq, bu çərçivədə görülnən işlərdən danışıblar, xüsusilə, Bilik Fonduñun keçirdiyi tədbirlər barəsində məlumat veriblər.

Ölkə orasında "Cümhuriyyət tariximiz qürurumuzdur" mövzusunda keçirilmiş maarifləndirici mühazirələrdən 15 mindən çox dinləyici - tələbələr, şagirdlər, müləmmlər faydalaniiblər.

Bilik Fondu yenicə fəaliyyətə başladığı 2014-cü ildən etibarən, hər il "Bilik günü"ndə maarifləndirici tədbirlərin təşkilatçısı olub və bu ənənəni davam etdirmək niyyətindədir.

## Prinston Universitetinin mütəxəssisi ADPU-da fəaliyyətə başlayıb

Sentyabrın 17-də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) rektoru, professor Cəfər Cəfərov Fulbrayt ETA programı çərçivəsində universitetdə fəaliyyətə başlayan ABŞ-in Prinston Universitetinin mütəxəssisi Ian Dooley ilə görüşüb. Universitetin tarixi, aparılan islahatlar haqqında ətraflı məlumat verən rektor Cəfər Cəfərov ali təhsil müəssisəsi kimi qarşıda duran məsələlərə də toxunub. Ekspertin tədris prosesinə cəlb, ingilis dilində danışq klublarının təşkil edilməsi, ingilis dilinin tədrisi prosesinin araşdırılması və onun təkmilləşdirilməsinin müzakirosi,

Kitabxana-İnformasiya Mərkəzinin fəaliyyətinin yenidən təşkili, ümumiyyətə, universitetdə tədrisin keyfiyyətinin artırılmasına yönəlmış işlərdə iştirakı barədə səhəbt açılıb. Ölkəmizdə ilk dəfə səfərdə olan Ian Dooley universitet haqqında daha ətraflı məlumat əldə etməyə, qeyd edilən sahələrdə öz bilik və təcrübəsinə bölüşməyə hazır olduğunu bildirib.

Qeyd edək ki, Fulbrayt ETA programının əsas məqsədi amerikalı universitet məzunlarının ana dili ingilis dili olmayan xaricilərə dərəmək üçün yerli ingilis dili müəllimlərinə kömək etməkdir.

## ADAU 82 tələbəyə əlavə təqaüd verəcək

Bələdliklə, dövlət başçısının aqrar sahəyə və aqrar təhsilə diqqət və qayğısı nəticəsində universitet yüksək balla qəbul olan 82 tələbə hər ay əlavə təqaüdə təmin olunacaq.

Ümumiyyətə, bu kimi stimul-laşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi ADAU-ya qəbul olan tələbələrin sayını da artırıb, qəbul ballarınu da. Qeyd etmek lazımdır ki, cari tədris ilində kənd təsərrüfatı ixtisasları üzrə minimum keçid ballının 150 olmasına baxmayaq, faktiki keçid balı əksər ixtisaslarda 200-dən çox olub. Bu göstərici "məliorasiya və su təsərrüfatı tikintisi" ixtisasında 296 (əvvəlki tədris ilində 294), "torpaqşuraslıq və aqrakimya"da 267 (254), "aqronomluq"da 247 (236), "zootexniklik"da 211 (201), "aqromühəndislik"da 248 (238), "meşəçilik"da 212 (206), "şərabçılıq"da 213, "ekolojiya"da 257 (176), "baytarlıq"da 211 (167), "əczaçılıq"da 301 (182) bal təşkil edib.

## Tvinninq layihəsi çərçivəsində görüş

### SDU-nun Avropa İttifaqı tərəfində maliyyələşən proqramlarda iştirakı ənənəyə çevrilib

Sentyabrın 18-də Sumqayıt Dövlət Universitetində "Azərbaycanda ali təhsil sisteminin gücləndirilməsinə dəstək" adlı yeni Tvinninq layihəsi çərçivəsində avropalı ekspertlər görüş keçirilib.

Görüşdə Strasburg Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektorunun müavini, Fizika fakültəsinin dekan müavini, UFAZ-in Elmi Şurasının həmsədri Filip Turek, layihənin rezident koordinatörü Liza Baydanova və b. iştirak ediblər.

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə prorektor, dosent Natiq Talibov universitetin fəaliyyəti, struktur və tədris proqramları, o cümlədən Tvinninq layihəsi çərçivəsində həyata keçirilən təlimlər barədə ətraflı məlumat verib. Bildirib ki, SDU-nun Avropa İttifaqı tərəfindən maliyyələşən proqramlarda iştirak etməsi artıq ənənəyə çevrilib. Dünyanın aparıcı universitetləri ilə təcrübə münabidilə aparmاق məqsədilə universitet müxtəlif uni-

versitetlərə assosiasiyalara üzv olub. Prorektor universitetin inkişafına verdikləri dəstəyə görə layihənin iştirakçılarına təşkükürün bilidir, əminliklə vurgulayıb ki, Avropa İttifaqı tərəfindən maliyyələşdirilən və Fransa, Litva, Latviyadan olan müvafiq təhsil qurumlarının və Azərbaycanın Təhsil Nazirliyinin birgə tərəfdəşliyi ilə həyata keçiriləcək. Qeyd edib ki, layihə Azərbaycan ali təhsil sisteminin Avropa ali təhsil məkanına integrasiya yolu ilə daha da inkişaf etdirilməsindəki rolü, həmçinin SDU-da təhsilin keyfiyyətinin təmin olunması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonra qonaqlar Fizika və elektroenergetika fakültəsində olublar. Dekan, dosent Tamella Əhmədova fakültənin faaliyyətindən, tədris prosesinin təşkilindən və layihənin əhəmiyyətindən söz açaraq maraqlı tekliflər irəli sürüb. Müzikalrələr zamanı layihənin Azərbaycanın ali təhsil sisteminin Avropa ali təhsil məkanına integrasiya yolu ilə daha da inkişaf etdirilməsindəki rolü, həmçinin SDU-da təhsilin keyfiyyətinin təmin olunması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Avropalı ekspertlər laboratoriyalarda əyani vasitələr və avadanlıqlarla yaxından tanış olublar.

## Onlar tələbə adını qazandıqları üçün qürur duyurlar

### Bakı musiqi məktəblərinin 150-dən çox məzunu ali və orta ixtisas məktəblərinə qəbul olub

#### Sifai SƏFƏROVA

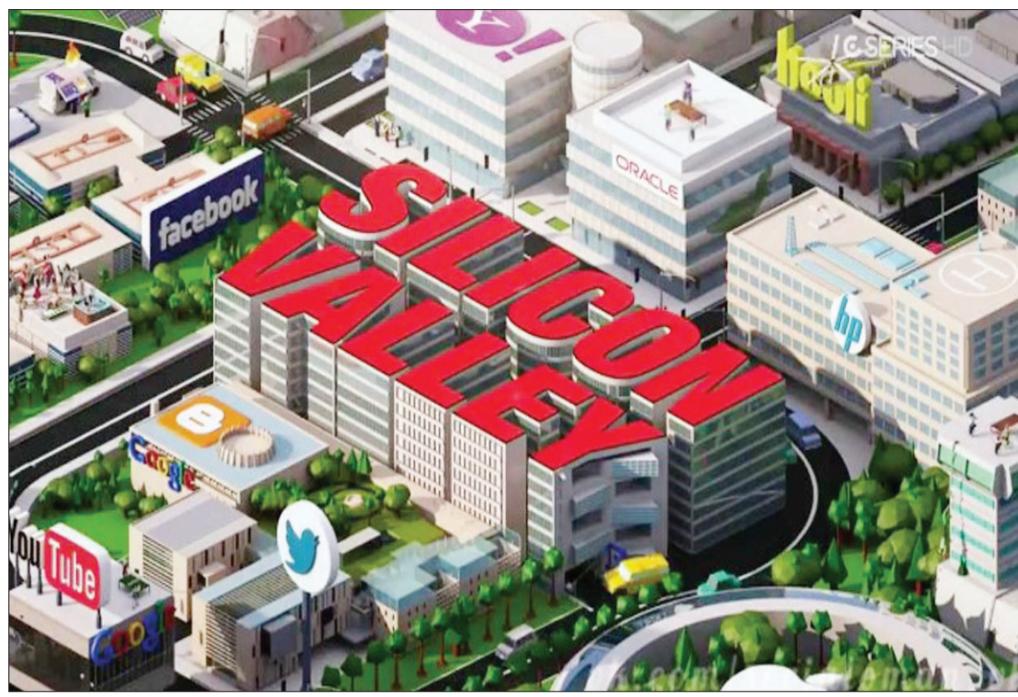
Ötən tədris ilində Bakı musiqi məktəblərini bitirən 150-dən çox şagird tələbə adını qazanıb. Onlardan 22-ci Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində, 78-ci Azərbaycan Milli Kon-

məktəblərdə təhsil alan tələbələr mütəmadi olaraq Heydər Əliyev Sarayı, Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyası, Beynəlxalq Muğam Mərkəzi, Rəşid Behbudov adına Dövlət Məhəmməd Fazil Təkərov adına Milli Konservatoriya və digər mətəber sahnələrdə konsern proqramı ilə çıxış edirlər.

Qeyd edək ki, Bakı Şəhər Mədəniyyət və İdarəsinin şəbəkə-

sində 31 musiqi, 6 incəsənət məktəbi fəaliyyət göstərir. Məktəblərdə şagirdlər fortepiano, qanun, kamancı, tar, nağara, truba, klarinet, vokal və digər ixtisaslar üzrə təhsil alırlar. Ötən tədris ili ərzində şagirdlər bir çox beynəlxalq və respublika əhəmiyyətli müsabiqələrin qalibi və laureatları olublar. Onlar çoxlarının şərflərə daşıdığı tələbə adını qazandıqları üçün qürur duylurlar.





➡ Əvvəli səh.1

Rüstəm QARAXANLI

Dünyanın ən iri 3 min şirkəti bu ərazidə fəaliyyət göstərir və onların bir çoxu xeyli mündətdir ki, həmin o simvolik sahənin hüdudlarını aşır.

"Silikon vadisi" si barədə təfərrüatlı təsəvvür əldə etmək istəyən oxucu üçün mənşərəni sadələşdiririk: Amerikanın Las-Vegas şəhəri barədə eşimyən yoxdur. Dünyanın ən iri turizm mərkəzlərindən biridir. Ötən əsrin ikinci yarısında şəhərlidə yaranıb. Bəs turistləri buraya, xüsusi təbiət gözəlliyi və tarixi əhəmiyyəti olmayan yere cəlb edən nədir? Əyləncə! Yüzlərlə əyləncə mərkəzleri, oteller və kazinolar.

İndi isə keçək "Silikon vadisi"sinə. Las-Vegasla müqayisəmiz təsadüfi deyil. Neca ki, bu şəhər əyləncə məqsədilə yaradılıb, eləcə də "vadi"nin meydana çıxmışının əsas səbəbi elmi yeniliklər və IT biznesidir. Hesab edin ki, dünyada yeni və mütərəqqi nə kəşf edilirsə, on azı yarısının Amerikanın "Silikon vadisi"si ilə bu və ya digər formada əlaqəsi var. Çünkü dünyadan gələcəyini müəyyən edən bütün müasir IT şirkətlər demək olar ki, burada camlışiblər. Müasir elmin ürəyi "Silikon vadidi" də döyünür.

"Vadi"nin yaranma tarixi belədir: Stenford

**"Silikon vadisi" Amerikada Vaşinqton və Nyu-Yorkla birləşdə üç texnoloji mərkəzdən biridir. Vadi də 400 min IT mütəxəssisi çalışır. Hər min nəfər işçiyə 300 IT mütəxəssisi düşür. Amerikanın elektronika, informatica və hesablayıcı texnika sahəsindəki mühəndislərinin 40%-i Kaliforniya yaxınlığındakı ABŞ üzrə göstəricilərdən bir neçə dəfə çoxdur. Amerikanın "Silikon vadisi"sinin uğurlarını şərtləndirən bir neçə amil mövcuddur.**

Universitetinin bu ərazidə 32 kv.km-lük torpaq sahəsi olub. Təhsil mərkəzinin maliyyə durumunu yaxşılaşdırmaq məqsədilə 1951-ci ildə universitetin vitse-prezidenti Fred Terman bura-da texnoloji parkın yaradılması və torpaq sahələrinin icarəyə verilməsi teklifini irəli sürür. Stenfordun yaradıcısı Leland Stenford həyatdan köçməmişdən əvvəl torpaqların satışına qadağan yasviyyət etmişdi. Bu səbəbdən çıxış yolu icarəde görülür. Elə həmin vaxtdan etibarən dünyadan ən tanınmış infirmasiya texnologiyaları şirkətləri "vadi"da "mesken" salmağa başlayırlar. İlk sakinlər "Varian Associates", "Hewlett-Packard", "Eastman Kodak", "General Electric", "Lockheed Corporation" olurlar. Bu gün tanıdığımız bütün məşhurlar oradadır - "Intel", "AMD", "Oracle", "Apple", "Cisco", "Yahoo!", "eBay". Cəmi 20 il ərzində "vadi" dünyadan elmi-texniki tərəqqi, mikroelektronika, kompüter inqilabı və böyük maddi gəlirlər mərkəzinə çevrildi. Bu gün "vadi" elektron və aviakosmik məhsul istehsal edən şirkətlərlə elmin simbiozudur.

### Üzgür formulu

"RİA-Novosti"nın məlumatına görə, hazırda San-Fransisko "vadi"si milli ixracın lideridir. Kaliforniyanın eksportunun 40%-i bu ərazinin payına düşür. "Silikon vadisi" Amerikada Vaşinqton və Nyu-Yorkla birləşdə üç texnoloji mərkəzdən biridir. Vadi də 400 min IT mütəxəssisi çalışır. Hər min nəfər işçiyə 300 IT mütəxəssisi düşür. Amerikanın elektronika, informatica və hesablayıcı texnika sahəsindəki mühəndislərinin 40%-i Kaliforniya yaxınlığındakı ABŞ üzrə göstəricilərdən bir neçə dəfə çoxdur.

Amerikanın "Silikon vadisi"sinin uğurlarını şərtləndiren bir neçə amil mövcuddur:

## Elmlə biznesin simbiozu

### Dünyanın elmi-texnoloji gələcəyini müəyyən edən "Silikon vadisi"lər

- Şəffaflıq, üfüqi münasibətlərə üstünlüyün verilməsi, şaquli idarəetmə orqanlarının yoxluğu;
- İnnovasiya, kreativlik və yaradıcılıq ruhu;
- Elmi resurslar, texnologiya və keşflərə azad çıxış;
- Yüksek səviyyəli və amansız rəqabətə baxmayaq, inkişaf etmiş kommunikasiyalar və əməkdaşlıq;
- Yüksek aktivlik və motivasiya, uğura köklənmə;
- Maliyyə;
- Qlobal bazarlara çıxış;
- Uğurlu yerləşmə. Kaliforniya biznes nöqtəyi - nözerdən ABŞ-in en zəngin bölgəsidir;
- Mütərəqqi qanunvericilik, dövlətin minimum mütəxəsili, yüksək sürətli razlaşma.

Kapital qoyuluşu və dünya bazarlarına çıxış baxımından onlar Amerikanın "Silikon vadisi"si ilə rəqabət apara biləsələr də, hər halda simvolik olaraq "rəqib" sayılırlar.

**SKANDİNAVİYA.** Avropanın şimalında İsveçə Danimarkanın yaratdığı Skandinaviya "vadi"sinə xüsusi qeyd etmək lazımdır. "Medikon vadisi" Avropanın ən iri texnoloji parkıdır. Danimarkanın paytaxtı Kopenhagen və İsveçin Malmö şəhərlərini əhatə edir. Fərqlişdirən cəhəti odur ki, tibb, biotexnologiya, qida sənayesi sahələrində ixtisaslaşdır. "Medikon"u 40 min nəfərdən mütəxəssis və 4 min müxtəlif sahənin alımları təmsil edir.

"Vadi"da elmi laboratoriyalar, kommersiya strukturları, biotibbi texnologiyalarla möşğul olan sənaye müəssisələri fəaliyyət göstərir. 7 elmi parkdan ibarətdir ki, buraya təqribən 300-dək müxtəlif şirkət, 14 universitet, 26 klinika daxildir. Ümumi silsilə 3,2 milyon əhalisi var. 150 min nəfəri tələbələrdir.

**ÇİN.** "Cjungquantsun" elmi şəhərciyinin 1980-ci ildə osası qoyulub. Çinin Elmlər Akademiyası, Pekin Universiteti, Politeknik İnstitutunun yerləşdiyi yüksək məzəndə yaranıb. 6 il ərzində indi məşhur olan 100-dək şirkət burada formalaslaşdır. Hazırda Çinin "elektron küçəsi" hesab edilir.

1999-cu ildə "Dövlət quruluğu üçün elm və texniki inkişaf etdirək" şüarı ilə xüsusi dövlət əhəmiyyəti rayonun əsası qoyulub. Həzirdə özündə elmi-texniki qüvvələri, "beyin mərkəzləri"ni və informasiya resurslarını birləşdirən 5 elmi parkdan ibarətdir.

Bu gün Çinin "Silikon vadisi"ndə ofisləri olan 8 min müəssisədən tən yarısı elektronika sahəsinin təmsilçiləridir. 23 transmilli korporasiyanın burada filialı fəaliyyət göstərir. Dünyanın program təminatı sahəsində 10 ən iri şirkətindən 4-nün "Çin vadisi"ndə ofisi mövcuddur.

**HİNDİSTAN.** Dünyanın 200-dən çox əri korporasiyalarının Banqloroda filialları açılıb. "Hind vadisi" IT və yüksək texnologiyalar təməyüllü ilə seçilir. "Sun Microsystems", "Intel", "Cisco", "Google" və "Microsoft"un burada elmi mərkəzləri fəaliyyət göstərir.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, daha bir neçə kənddə fəaliyyət göstərən "vadi"lər dünyada iqtisadiyyatı və elminin öz töhfələrini verirlər. Tel-Əvivdə yaradılmış park əsas etibarilə həyət və kommunikasiya sahəsində ixtisaslaşdır. Türkiyədəki "informasiya vadisi"nə elmi-tədqiqat institutları, universitetlər, müasir məhsulər istehsal edən zavodlar, idman və tibb məntəqələri daxildir. İstanbul yanında yaradılmış şəhərcikdə 150 min nəfər yaşayır. Bu "vadi" Rusiyanın "Silikon vadisi"si - Skolkovo ilə eyni vaxtda yaradılıb.

Bəlarusda Yüksək Texnologiyalar Parkı, Qazaxistanda "Alatau IT City", Fransada "Sofiya Antipolis", Yaponiyada "Texnopolis Sukuba", Azərbaycanda Sumqayıt Texnoloji Parkı fəaliyyət göstərir. Şübhəsiz ki, bu qəbildən olan elmi-texnoloji mərkəzlər dünyadan gelecek simasını müəyyən edirlər. Formul olduqca uğurludur: elmlə biznesin simbiozo. Sər deyil ki, elm maddi dəstəyin olduğu mühitdə inkişaf edir. Gələcək elmdir. Kapital gələcəyə yarılmalıdır.

Müxtəlif hesablamalara görə, vadide yaşayış 30 mindən 60 min nəfərdək mütəxəssis və onların ailə üzvləri keçmiş SSRİ-dən çıxmalardır. Onların hansı global şirkətlərin yaradıcıları olduqlarına baxıb düşünməyə deyər: "Google", "WhatsApp", "IPG Photonics", "Zynga", "Twitter", "Spotify", "Groupon", "PayPal", "Parallels and Acronis", "Genesys Telecommunications Laboratories and Exigen Services", "ParaGraph", "Evernote", "ABBYY", "Fine Reader", "Lingvo", "Viewdle".

### Rəqiblər, analoqlar və təqolidçilər

San-Fransisko texnoloji "vadi"si dünyada bir-birinin ardınca ona bənzər elmi-maliyyə mərkəzlərinin yaranmasına səbəb oldu. İndi dünyadan bir çox yerində eyni ssenə ilə qurulmuş texnoloji parklar fəaliyyət göstərir. Miqyas, "Silicon Valley"lər

## Çəxiyanın Azərbaycandakı səfiri BDU-da olub

Görüşdə ERASMUS programı çərçivəsində həyata keçirilən layihələr müzakirə edilib

Çəxiyanın Azərbaycandakı səfiri Milan Ekert və səfirin müavini Petr Vagner Bakı Dövlət Universitetində olublar. Rektor, akademik Abel Məhərrəmov qonaqları salımlayaraq bu ali təhsil ocağının tarixi, beynəlxalq əlaqələri, o cümlədən Çəxiyanın Karlova Universiteti, Kimya Texnologiyaları İnstiutu, Mendel adına Dövlət Universiteti ilə əməkdaşlığından bəhs edib.

Səfir müavini Petr Vagner Azərbaycanda çəhəndə illər ərzində Çəxiya-Azərbaycan münasibətlərinin tarixinə dair kitab hazırlanmasından, ölkələrimizin taleyi dənəsində oxşarlıqların olmasına danışub.

Görüşdə ERASMUS programı çərçivəsində həyata keçirilən layihələr, universitetlərə müəllimlər məbadiləsi, birgə konfranslar, yay məktəblərinin təşkil kimi məsələlər müzakirə olunub.

Sonra qonaqlar BDU-nun Heydər Əliyev Muzeyində, tədris və elmi-tədqiqat laboratoriyalarda olublar.

## Rektor hindistanlı diplomatla görüşüb

Səfir yeni tədris ilində də ADU tələbələrinə mühazirə deməyə dəvet olunub

Sentyabrın 18-də Azərbaycan Dillər Universitetinin (ADU) rektor, AMEA-nın həqiqi üzvü Kamal Abdulla Hindistanın Azərbaycandakı fövqoladə və səlahiyyətli səfiri Sanjay Rana ilə görüşüb.

Rektor ADU-də həyata keçirilən "Səfir saatı" layihəsi çərçivəsində universitetin tələbələrinə mühazirə dədidiyinə görə səfiri təşəkkürünü bildirib, onu yeni tədris ilində də ADU tələbələrinə mühazirə deməyə dəvet edib.

Yüksək qonaqpərvərliyə görə universitet rəhbərliyinə təşəkkür edən Sanjay Rana bildirib ki, Azərbaycan Dillər Universiteti səfirliyin işinə hər zaman dəstək olur.

Görüşdə Sanjay Rana Kamal Abdullanı Hindistana səfərə davət edib.

Mahatma Qandinin 150 illiyi ilə bağlı silsilə mədəni tədbirlərin keçiriləcəyini bildirən diplomat ADU tələbələrinin bu tədbirlərdə feal iştirakına umid etdiyi söyləyib.

ADU-də hind dilini öyrənən tələbələrinin sayının çox olmasını arzulayan səfər böyük hind yazıçısı Rabindranat Tagorun Azərbaycan dilində yeni kitabının işq üzü görəcəyini diqqətə çatdırıb və nəşrə Kamal Abdullanın öz yazmasının təkliflərini bildirib.

Rektor Kamal Abdulla səfirin takliflərini müsbət qarşılıyaraq, ona öz təşəkkürünü bildirib.

## Gələcək əməkdaşlıqlar üçün işgüzar tanışlıq

"ASAN xidmət" könüllüləri Bakı Mühəndislik Universitetində

"ASAN xidmət" mərkəzlərinin fealiyyət istiqamətləri ilə maraqlanıb, gələcək əməkdaşlıqlar üçün səmərəli işgüzar tanışlıqlar qazanıblar.

Sonda onlara Texnoparkın direktor müavini, dosent İsa Qasimovun təqdimatında işgüzar həyətə uğur qazanmağın yolları haqqında tövsiyeler verilib.

Qeyd edək ki, bu cür fealiyyətlər könüllülərin fərdi inkişafına yönəlmış yanaşmaları eks etdirir. İşgüzar gəzinti və görüşlərdən məmən qalan "ASAN xidmət" könüllüləri gələcəkdə Texnoparkla yaxından əməkdaşlıq etmək istədiklərini bildirib.

## AzTU-nun mütəxəssisləri Yüksək Texnologiyalar Parkında

Sentyabrın 18-də Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) bir qrup mütəxəssisi Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin (NRYTN) Yüksək Texnologiyalar Parkının direktoru Tural Kərimli ilə görüşüb.

Yüksək Texnologiyalar Parkında keçirilən görüşdə AzTU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor Sübhə Namazov universitetdə yüksək texnologiyalar sahəsində aparılan araşdırımlar, tələbələrin startaplari, həmçinin, Yüksək Texnologiyalar Parkı ilə imzalanan əməkdaşlıq müqaviləsi əsasında formalasdırı-

lan ekosistem haqqında geniş məlumat verib.

Dəvəti qəbul etdikləri üçün təşəkkürünü bildirən Tural Kərimli Yüksək Texnologiyalar Parkının vəsaitçiliyi ilə son zamanlar həyətə keçirilən layihələr haqqında danışub.

Yüksək Texnologiyalar Parkında keçirilən görüşdə AzTU-nun həm professor-müəllim, həm də tələbə heyətinin potensialının ortaya çıxarılmasına və səmərəli istifadəsində maraqlıdır. Görüşdə mütəxəssislərin təklifləri dinlənilib və perspektiv əməkdaşlıq sahələri müzakirə olunub.

## İlk 8K təsvir ölçülü OLED televizor təqdim olunub

Yusif ƏLİYEV



31 avqust - 5 sentyabr tarixlərində Almaniyanın paytaxtı Berlində keçirilmiş “IFA 2018” - Beynəlxalq istehlak elektronikası sərgisinin açılışı əraflasında “LG Electronics” şirkəti dünyada 8K (7680x4320 piksel) təsvir ölçülü ilk OLED televizorunu təqdim edib.

[www.ferra.ru](#) saytının bu haqda məlumatında bildirilir ki, “LG OLED TV” modelinin diagonali 88 düym təşkil edir, panel 33 milyon öz-özünə işləqlənən pikseldən ibarətdir.

Xatırladıq ki, OLED panelerin ənənəvi maye kristal ekranlarla müqayisədə bir sira üstünlükleri vardır. Üzvi işləmələri özləri işləmələri, deməli, işləndirməməyə ehtiyac yoxdur. Bundan başqa, belə ekranlar daha kiçik ölçülərə malikdir.

## Ən yüngül çəkili 15 düymlik noutbuk

Tayvanın “Acer” şirkəti avqustun 31-dən sentyabrin 5-dek Almaniyanın paytaxtı Berlində keçirilmiş “IFA 2018” - Beynəlxalq istehlak elektronikası sərgisinin açılışı əraflasında “Swift 5” adlı yeni nəsil yığcam noutbukunu təqdim edib.

[www.ferra.ru](#) saytının məlumatına görə, “SF515-51T” nömrəli modelin ən yüngül 15 düymlik noutbuk olduğu açıqlanır. Qurğunun çəkisi 990 qram təşkil edir.

Sözügedən noutbuk sekkizinci nəsil “Intel Core” prosesoru (Core i7-8565U və Core i5-8265U), “Full HD” (1920x1080 piksel) təsvir ölçülü 15,6 düymlik sensor IPS display, 16 Gb-dək əməli yaddaş və 1 Tb sərtgövdəli daşıyıcı ilə təchiz edilib. Displayin ətrafindakı çərçivənin qalınlığı 5,87 mm təşkil edir.

“Wi-Fi” (802.11ac), “Bluetooth 5.0” dəsteklənir, 2 ədəd “USB Type-A”, 1 ədəd “USB Type-C” portları, “HDMI” və qulaqlıqlar üçün konnektor mövcuddur.



## Yeni qurğu uşaqların qadctelərdən asılılığını məhdudlaşdıracaq

31 avqust - 5 sentyabr tarixlərində Almaniyanın paytaxtı Berlində keçirilmiş “IFA 2018” - Beynəlxalq istehlak elektronikası sərgisində uşaqların qadctelərdən asılılığını məhdudlaşdırmağa kömək edəcək yeni qurğu təqdim edilib.

[www.techcult.ru](#) saytının məlumatına görə, “TechDen” adlı qurğu bloklama stansiyası, eyni zamanda 26 santimetrdək diagonalli ekrana malik 2 ədəd smartfon və ya planşet üçün anbardan ibarətdir. Valideynlər “iOS” və ya “Android” əməliyyat sistemləri üçün xüsusi programı yükleməklə, uşaqların mobil qurğulardan gündəlik istifadəsinə planlaşdırmaq imkanı əldə edirlər. Bu plana uyğun olaraq, uşaqların hər biri öz qadcteləndən müəyyən edilmiş vaxt ərzində istifadə edə bilər.

Ekranda eks olunan informasiya “icazə” seansının bitməsinə nə qədər vaxt qaldığı haqda uşaqa məlumat verir. Bunu nüanxa, valideynlər uşaqın mobil qurğudan nə zaman və necə istifadə etdiyini nəzarət edə, həmcinin onun istifadə təzliyini izləyə bilərlər. Təyin edilmiş “normativ”ə müntəzəm olaraq əməl edən uşaq valideynlərindən həvəsləndirici mükafat tələb etmək hüququna malikdir.

Həzirdə qurğunu “Kickstarter” kraudfandinq (layihənin reallaşdırılması məqsədilə geniş kütütlərdən maliyyə cəlb olunması mexanizmi) platformasından 119 dollara əldə etmək mümkündür.



## Süni intellekt zəlzələnin yerini proqnozlaşdırır bilər

“Google” şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış süni intellekt zəlzələndən sonra baş verə biliçək təkrar seysimik təkanları proqnozlaşdırır bilər.

[www.naukatv.ru](#) saytının məlumatına görə, güclü zəlzələndən sonra bir neçə həftə və ya ərzində zədələnmış ərazidə tez-tez təkarən təkanlar qeydə alınır ki, bu da daha böyük dağıntılara səbəb ola və bərpa işlərini çatınlaşdırır bilər. Alımlar tərəfindən zəlzələndən sonra təkanların yerini proqnozlaşdırmaq üçün istifadə edilən metodların səmərəliliyi hələ ki, çox azdır.

“Google AI” şirkətinin tədqiqatçıları bu problemi həll etmək üçün süni intellekt texnologiyasından istifadə ediblər. Alımlar zəlzələndən sonra təkanların baş vera biləcəyi yeri öncədən proqnozlaşdırmaq cəhd etmək üçün dərin maşın təlimi algoritmlarını köməyiəl dünyada baş vermiş zəlzələrin məlumat bazasını təhlil ediblər. Yeni sistem hələ ki, yüksək dəqiqliklə işləmir, lakin mövcud metodlarla müqayisədə təkarən zəlzələrin yerini daha yaxşı proqnozlaşdırır bilir.

# ADPU

nun ibtidai təhsil fakültəsinin dekanı, pedaqoji elmlər doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi Fərrux Rüstəmovun “Humanist pedaqogika, yoxsa pedaqogikada humanizm?” adlı məqaləsi (“Azerbaijan müəllimi” qızəti, 27 oktyabr və 9 noyabr, 2017-ci il, №41 və 43) öz aktuallığı və orijinallığı baxımından çox ciddi maraq kəsb edən bir yazıdır. Müəllif dərin elmi araşdırımlar nöticəsinə araya-ərsəye getirdiyi məqaləsində müasir Azərbaycan pedaqoqikasına şəhər, o cümlədən humanist pedaqogikanın nəzəri-praktik aspektlerini çox zengin elmi-pedaqoji ümumləşdirmələr esasında tedqiq etmişdir. Azərbaycanda humanist pedaqogikanın yaranma yollarını, onun təşəkkül və formalşamış istiqamətlərini, başlıca ideya-nəzəri tendensiyalarını “Humanist pedaqogika: problemlər, perspektivlər” adlı məqaləsində də bu ideyanın müxtəlif tarixi dövrlərin ab-havasından nəşət taparaq bu günümüze qədər gəlib çıxdığını isbatlayan elmi müdəddələri ilə təsdiq edərək bələ bir münasibət de bildirmişdir. “Humanist pedaqogika ya görə, müəllim həzir bilik verməməli, əlaqələndirici, istiqamətləndirici, məsləhətçi rolunda çıxış etməli, sağıqlıqla işləməli, öyrənmənin yollarını öyrətməlidir”.

Vadiadi BƏŞİROV,  
Azərbaycan Dillər Universitetinin  
pedaqogika kafedrasının dosenti,  
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

Tədqiqatçı-alim Fərrux Rüstəmov bu təfərruatlı məqaləsində də Azərbaycan pedaqoqikasına şəhər üçün ciddi bir sosial-mədəni çağrışım təməlini qoymuşdur. Metodoloji princip baxımından hansı dəyeri haqı və obyektiv hesab etmək olar. Humanist pedaqogika düşünəcəsini, yoxsa, pedaqogikada humanizm məfkurasını? Məhz, həmkarımızın bu problematik müdəddələr kontekstindəki fikir və düşüncələrinə hörmət əlaməti olaraq məsələnin əsl mahiyətinin pedaqoji əşkar arasında birmənəli qarşılanmadığını nəzərə alıb, onun yaradıcı qüvvəsindən bir daha faydalanaşın zəruri olduğunu mənalandırıağlıdı.

Humanist pedaqogikanın bir elm sahəsi olaraq pedaqoji prosesdəki rolü dənizləndir. İndi cəmiyyətin sosial-mədəni inkişaf parametrləri şəxsiyyətnümlü tələbələr baxımından dəyərləndirilir. Milli-mənəvi dəyerlərimizə münasibət, yeniləşən, modernleşən, ictimai proseslərə humanist meyillərin artırılması istiqamətində iş aparmaq ümumxalq və ümumdüvlət seviyyələri bir işdir. Yəni, hazırkı şəraitdə yeniləşən cəmiyyət humanist prinsiplər əsasında inkişaf etdiyi üçün - bu cəmiyyətin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilən məktəb hayatı, müəllim fealiyyəti də məhz, humanist dəyerlər zəminində formalşamışdır. Xüsusən, pedaqoji proses təcrübəsində insan (tələbə, sağırd) şəxsiyyətin formalaşdırmaq nəzəri-praktik qanunayğunluqlarını bilməkələr, bələdən elmi modernleşme imkanlarını reallaşdırmaq, insan-təbiət-cəmiyyət vəhədətinə təmən olunması yollarındaki vəziyyətlərini üzə çıxartmaq bu gün daha təkəfli metod və vəsaitlərdən də bu istiqamətdə faydalanaşın zəruri edir.

Pedaqoji prosesin canlı laboratoriyasına çevrili məktəb heyətində hər bir sağırda humanist keyfiyyətlər baxımından yanaşmaq indi hər bir müəllim fealiyyəti də məhz, humanist dəyerlər zəminində formalşamışdır.

Humanist pedaqogika zamanın tələbidir, onun qarşıya qoyulan missiyası - cəmiyyət üçün loyakəti nəsil yetişdirməkdir. Bu məqsədlə humanist pedaqogikanın elmi yenilikləri indi daha aktual məzmun kəsb edir.

İlkin olaraq onu qeyd edim ki, Azərbaycan pedaqoqikasına şəhər üçün təsəvvür edərək təqdim etdikdən sonra.

Bu cəhətdən Fərrux Rüstəmovun.

araşdırımları daha çox diqqət tələb edir.

Lakin problemin bu şəkildə qoyulması metodoloji baxımından dəqiqi araşdırılmışdır.

Elm ilə fənnin məzmunu və cəhətdən.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin bu.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hər bir məsləhətli bəhrələnsin, həmçinin.

İndi hə

**"Bizim təhsilimizin məqsədi gənc nəslə, uşaqlara təhsil verib onları gələcəyə hazırlamaqdır. Amma bununla yanaşı, on böyük məqsəd Azərbaycan vətəndaşı hazırlamaqdır, müstəqil Azərbaycan cəmiyyətinin ləyaqəti üzvü hazırlamaqdır".**

**Heydər ƏLİYEV,  
ümummilli lider**

Məlum olduğu kimi, müasir dövrümüzde müəllimin ənənəvi fealiyyətində deyisikliklər baş verib. İndi onun mövqeyi bələdçi (fasilitator), aparıcı (istiqamət veren) bir mövqedir.

Əslində bu, müəllim liderliyinin yeni tipidir. Bu liderlik müəllimləşdirən təhsilin məqsədine nail olmaga yönəldilmiş birgə fealiyyətinə əsaslanır. Müəllim sistemi, ardıcıl və məqsədönlü şəkildə əməkdaşlıq edir: problemləri vəziyyəti təşkil edir, tədqiqat məqsədlerinə qoyulmasında şagirdlərə istiqamət verir, bunların həllində metodik kömək göstərir, biliklərin əldə edilməsi və mənimsemilməsi yollarını əyridir.

Şagird isə müəllimin istiqamətinə əsasən fealiyyət göstərir. O, fealiyyətə məcbur olunmur, sadəcə təhrif edilir. Onun mövqeyi keşf edən, tədqiqatçı xarakteri daşıyır. Ona görə də müəllimin istiqaməti üzrə kiçik tədqiqatlıq qəşqalar, arasdırmalar, aparıcı, konkret noticelərə golur. Şagird goldarı noticelərini qiyətləndirməklə bir dəha ona əmin olur.

Istər müəllimin, istərse de şagirdin fealiyyəti subyektlərin fealiyyəti kimi əməkdaşlıq xarakteri daşıyır. Bu münasibətlər müasir təhsili, məktəbi xarakterizə edən, onu humanist keyfiyyətini üzə çıxaran əsas əlamətdir.

Müəllim-şagird münasibətlərinin əsasında humanist principin təhləbləri dayanır. Onlar təlim prosesinin psixopedagoji əsası kimi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanın görkəmli psixoloqu, mərhum professor Əbdül Əlizadə bu məsələdən bəhədərən həm şəxsiyyət, həm də diajloq mədəniyyətin təhləbləri barədə bəhədərən qənaət gəlmədir. "Obyekt mədəniyyətə şəxsiyyət deyil, insan deyil. İnsan ancaq subyekt kimi, şəxsiyyət kimi diajloq gira bilər. Bu o deməkdir ki, diajloq məkanına daxil olmaq üçün:

- \* insan münasibətləri mənəvi ölçülərə səykənməlidir;
- \* adamlar bir-birini şəxsiyyət kimi qarandaşlırlar;
- \* dialog birgə əməkdaşlıq, birgə yaradılıq alımı olmalıdır".

Həqiqətən də insanlığın anlaşanın və qarşılıqlı başa düşülen mənəvi prinsipləri, həmçinin bütövlükde insanın həyatı normalar çərçivəsində fealiyyətinin tənzimlənməsində həllədici rol oynayır.

Düzgün qurulmuş müəllim-şagird münasibətləri şagirdlərin təlim marağının artırmasına mühüm vasitədir.

Müəllim-şagird münasibətlərinin düzgün qurulması, ilk növbədə, müəllimlərdə bəhədərən qabiliyyətlərin olmasına zəruri tələb kimi qarşıya qoyur. Bu məsələ ilə bağlı müasir pedaqoqika da xeyli arasdırmalar aparılmış və noticelərə gəlmişdir. Xüsusən, müəllimin müasir dövr üçün xarakterik olan qabiliyyətləri son tədqiqatlarında ayrıca qeyd edilir. Belə ki, pedagoji qabiliyyətlər müəllimin keyfiyyətlərindən və onlar yeddi qrupa ayılır:

- \* təşkilatlıq qabiliyyəti;
- \* təlim (öyrətə) qabiliyyətləri;
- \* percepтив qabiliyyətlər;
- \* kommunikativ (ünsiyyət) qabiliyyətlər;
- \* suggestiv (təlqinədici) qabiliyyətlər;
- \* tədqiqatçılıq qabiliyyəti;
- \* elmi-idraklı qabiliyyətlər.

Bu qabiliyyətlər zaman keçidkənən dəyişir, telebələrin sayı arta və ya azala bilər. Başlıca sərtlərdən biri isə bacarıqların zərurilik baxımından təsnif olunmamasıdır.

Müəllim-şagird qarşılıqlı münasibətləri bir-birinə ehtiva etməyənənən, onların qarşılıqlı anlaşmasının sərtləndirsin. Bu isə öz növbəsində davarınan qarşılıqlı korreksiyaların tətbiqindən ibarət. Təlim şəxsiyyətlərə rəsəd münasibətlərə vəsaitəsiələ başlayır və bitir. Müəllim-şagird qarşılıqlı münasibətlərə təlim və tərbiyə məsələlərinin həllində əsas rol oynayır.

Təlim prosesində elə qarşılıqlı münasibətlərin yaradılması nəzərdə tutulur ki, burada hər iki tərəf qarşıya qoyulmuş məqsədə çata bilsin. Əməkdaşlığın əsasında bu prosesin iştirakçılarının pozitiv münasibətlərin saxlanması durur.

Təlim prosesində elə qarşılıqlı münasibətlərin yaradılması nəzərdə tutulur ki, burada hər iki tərəf qarşıya qoyulmuş məqsədə çata bilsin. Əməkdaşlığın əsasında bu prosesin iştirakçılarının pozitiv münasibətlərin saxlanması durur.

Təlim prosesində elə qarşılıqlı münasibətlərin yaradılması nəzərdə tutulur ki, burada hər iki tərəf qarşıya qoyulmuş məqsədə çata bilsin. Əməkdaşlığın əsasında bu prosesin iştirakçılarının pozitiv münasibətlərin saxlanması durur.

Müəllim ve şagird arasında münasibətlərin necə qurulacağı təsisiyyət və qarşılıqlı təsir vasitələrinin xarakterində birbaşa təsir edir.

Şagirdlər tərəfindən təcrübənin mənimsemiləməsi şəxsi münasibətlər xaricində mümkün deyil. Məhz münasibətlər çərçivəsində şagird müəllimin qiyətmələndirilməsinə başa düşür. Həm de şagird özü də müəllimini qiyətmələndirir. Müəllim münasibət şagirdin uğurunu şərtləndirir. Pedagoqqa qarşı pozitiv münasibət təlimə maraqlı, şagirdlərin biliklərə yiyələnmə istəyinə artrır. Bu zaman müəllim mənəyin korreksiyyaya ehtiyacı olduğunu, monimənəldiyini və özünün neyə əsaslanacağını müəyyənleşdirir. Feal öyrənmə eyni zamanda koqnitiv (idrak) xarakterli olub, problemin həlli şəraitini, yenilikləri, axtarışları, keşf xarakterli öyrənməni əhatə edən, çoxsaylı məqsədləri yəriyə yetirməyə imkan verən faydalı bir prosesdir.

Şagirdin bütün şəxsi keyfiyyətlərinə nəzərə alınması əsasdır. Bu, təlimin tem-pini və keyfiyyətini deyişməyə imkan verən şərtlərdir.

## Müəllim-şagird münasibətləri əməkdaşlıq müstəvisində

**Əməkdaşlığın əsasında prosesin iştirakçıları  
arasında pozitiv münasibətlərin saxlanması durur**

**Vaqif MAHMUDOV,**  
Bakı şəhəri 177 nömrəli tam orta  
məktəbin riyaziyyat-informatika müəllimi

Müəllim-şagird şagirdin əməkdaşlığı təkəcə metod və vasitələrinin tətbiqindən ibarət deyil. Burada mənəvi əlaqə olmalıdır. Müəllim örtüyündən şagird tərəfindən qəbul edilmişən, özünkünləşdirənəsənə sərat yaratmalıdır. Bu mənəvi əlaqə emosional, qiyətmələndirici və iradi karakteri daşıyır.

Yüksək qabiliyyətlərə malik müəllim təbii olaraq planlaşdırıldığı pedagoji prosesini yeni prinsiplərin tələbini uyğun olaraq demokratik şəraitdən qurmağa çağırır. Belə şərait isə öz növbəsində şagird fealiyyətinə imkan verir. Şagird müəllimin istiqamət-verici tövsiyələri, göstərişləri əsasında potensial imkanlarını səfərber edərək səməralı fealiyyət göstərir.

Müəllim-şagird münasibətlərinin yüksək olması keyfiyyətli noticelərin əldə olmasına ilə müəyyənleşir. Bu isə biləvətə real prosesde meydana çıxır.

Real prosesə keçirilən pedagoji prosesdir. Müəllim-şagird münasibətlərin öyrətmə-öyrənmə mexanizmını mözh bu prosesdə meydana çıxır. Həm müəllimlər, həm de şagirdlər özərinin fealiyyət potensialını bəsərətə təzahür etdirirler. Real proses müəllim-şagird tərəfdaşlığının bir müstəvidə olmasına, təlimin səməralılığı istiqamətinə yönəlməsinə, hər iki tərəfin qarşılıqlı münasibətini təbii edir.

Yeni pedagoji prosesdə öyrədən və öyrənen münasibətləri nə qədər əməkdaşlıq baxımdan qiyətmələndirilsə də, burada şagirdlərin fealləşdirilməsi dənə qabarğı nəzərə çarpır. Onlar müasir pedagoji ədəbiyyatlarda qeyd edildiyi kimi, pedagoji prosesdə subyekt kimi fealiyyət göstərirler. Təlim prosesində tədqiqatçılıqga calb olunur, mənzərə etrafında araşdırımlar aparır, öyrəndiklərini təbii edir, müqayisə və təhlillər ilə fakt və hadisələri məntiqi təşkilişlərə sərhəd edir.

Bu qabiliyyətlər zaman keçidkənən dəyişir, telebələrin sayı arta və ya azala bilər. Başlıca sərtlərdən biri isə bacarıqların zərurilik baxımından təsnif olunmamasıdır.

Müəllim-şagird qarşılıqlı münasibətləri bir-birinə ehtiva etməyənən, onların qarşılıqlı anlaşmasının sərtləndirsin. Bu isə öz növbəsində davarınan qarşılıqlı korreksiyaların tətbiqindən ibarət. Təlim şəxsiyyətlərə rəsəd münasibətlərə vəsaitəsiələ başlayır və bitir. Müəllim-şagird qarşılıqlı münasibətlərə təlim və tərbiyə məsələlərinin həllində əsas rol oynayır.

Təlim prosesində elə qarşılıqlı münasibətlərin yaradılması nəzərdə tutulur ki, burada hər iki tərəf qarşıya qoyulmuş məqsədə çata bilsin. Əməkdaşlığın əsasında bu prosesin iştirakçılarının pozitiv münasibətlərin saxlanması durur.

Təlim prosesində elə qarşılıqlı münasibətlərin yaradılması nəzərdə tutulur ki, burada hər iki tərəf qarşıya qoyulmuş məqsədə çata bilsin. Əməkdaşlığın əsasında bu prosesin iştirakçılarının pozitiv münasibətlərin saxlanması durur.

Müəllim ve şagird arasında münasibətlərin necə qurulacağı təsisiyyət və qarşılıqlı təsir vasitələrinin xarakterində birbaşa təsir edir.

Ədəbiyyatlarda göstərildiyi kimi, "əməkdaşlıq münasibəti", "əməkdaşlıq pedagoqikası" demək olar. Məhiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlərə ənənəviyyət, bir sözə, dialoji mədeniyət dayanır. Hər şeydən əvvəl vacib olan problemi həll edilməsidir. Müəllim və şagirdlər bütün fealiyyətlərini bu məqsədə yönəldirlər. Məqsəd öyrədən və öyrənen qüvvələri birləşdirir.

Müəllim-şagird münasibətlərində qarşılıqlı fealiyyət mahiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlər yeni bir telim şəraitinin meydana çıxmazı ilə müşayiət olunur. Bu şəraitdə öyrənen xarakterini deyişir. Yeni telim quruculuğunda bu cür yanaşma feal öyrənmə adlanır. O, şagirdlərə gelecek peşələrində, fealiyyətlərində, şəxsi və ic-timai həyatlarında məqsədlərinə qatmaqla, kamil insan kimi formalaşmaqda kömək edən zəruri öyrənmədir. Feal öyrənmə eyni zamanda koqnitiv (idrak) xarakterli olub, problemin həlli şəraitini, yenilikləri, axtarışları, keşf xarakterli öyrənməni əhatə edən, çoxsaylı məqsədləri yəriyə yetirməyə imkan verən faydalı bir prosesdir.

Şagirdlər tərəfindən təcrübənin mənimsemiləməsi şəxsi münasibətlər xaricində mümkün deyil. Məhz münasibətlər çərçivəsində şagird müəllimin qiyətmələndirilməsinə başa düşür. Həm de şagird özü də müəllimini qiyətmələndirir. Müəllim-şagird münasibətlərində qarşılıqlı fealiyyət mahiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlər yeni bir telim şəraitinin meydana çıxmazı ilə müşayiət olunur. Bu şəraitdə öyrənen xarakterini deyişir. Yeni telim quruculuğunda bu cür yanaşma feal öyrənmə adlanır. O, şagirdlərə gelecek peşələrində, fealiyyətlərində, şəxsi və ic-timai həyatlarında məqsədlərinə qatmaqla, kamil insan kimi formalaşmaqda kömək edən zəruri öyrənmədir. Feal öyrənmə eyni zamanda koqnitiv (idrak) xarakterli olub, problemin həlli şəraitini, yenilikləri, axtarışları, keşf xarakterli öyrənməni əhatə edən, çoxsaylı məqsədləri yəriyə yetirməyə imkan verən faydalı bir prosesdir.

Şagirdlər tərəfindən təcrübənin mənimsemiləməsi şəxsi münasibətlər xaricində mümkün deyil. Məhz münasibətlər çərçivəsində şagird müəllimin qiyətmələndirilməsinə başa düşür. Həm de şagird özü də müəllimini qiyətmələndirir. Müəllim-şagird münasibətlərində qarşılıqlı fealiyyət mahiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlər yeni bir telim şəraitinin meydana çıxmazı ilə müşayiət olunur. Bu şəraitdə öyrənen xarakterini deyişir. Yeni telim quruculuğunda bu cür yanaşma feal öyrənmə adlanır. O, şagirdlərə gelecek peşələrində, fealiyyətlərində, şəxsi və ic-timai həyatlarında məqsədlərinə qatmaqla, kamil insan kimi formalaşmaqda kömək edən zəruri öyrənmədir. Feal öyrənmə eyni zamanda koqnitiv (idrak) xarakterli olub, problemin həlli şəraitini, yenilikləri, axtarışları, keşf xarakterli öyrənməni əhatə edən, çoxsaylı məqsədləri yəriyə yetirməyə imkan verən faydalı bir prosesdir.

Şagirdlər tərəfindən təcrübənin mənimsemiləməsi şəxsi münasibətlər xaricində mümkün deyil. Məhz münasibətlər çərçivəsində şagird müəllimin qiyətmələndirilməsinə başa düşür. Həm de şagird özü də müəllimini qiyətmələndirir. Müəllim-şagird münasibətlərində qarşılıqlı fealiyyət mahiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlər yeni bir telim şəraitinin meydana çıxmazı ilə müşayiət olunur. Bu şəraitdə öyrənen xarakterini deyişir. Yeni telim quruculuğunda bu cür yanaşma feal öyrənmə adlanır. O, şagirdlərə gelecek peşələrində, fealiyyətlərində, şəxsi və ic-timai həyatlarında məqsədlərinə qatmaqla, kamil insan kimi formalaşmaqda kömək edən zəruri öyrənmədir. Feal öyrənmə eyni zamanda koqnitiv (idrak) xarakterli olub, problemin həlli şəraitini, yenilikləri, axtarışları, keşf xarakterli öyrənməni əhatə edən, çoxsaylı məqsədləri yəriyə yetirməyə imkan verən faydalı bir prosesdir.

Şagirdlər tərəfindən təcrübənin mənimsemiləməsi şəxsi münasibətlər xaricində mümkün deyil. Məhz münasibətlər çərçivəsində şagird müəllimin qiyətmələndirilməsinə başa düşür. Həm de şagird özü də müəllimini qiyətmələndirir. Müəllim-şagird münasibətlərində qarşılıqlı fealiyyət mahiyyət etibarı ilə münasibətlərin əsasında qarşılıqlı anlaşma və demokratik xarakterlər yeni bir telim şəraitinin meydana çıxmazı ilə müşayiət olunur. Bu şəraitdə öyrənen xarakterini deyişir. Yeni telim quruculuğunda bu cür yanaşma feal öyrənmə adlanır. O, şagirdlərə gelecek peşələrində, fealiyyətlərində, şəxsi və ic-tim

# İrəvan da bir nağılı idi...

Hüseyin ƏHMƏDOV,  
Rusiya Təhsil Akademiyasının akademiki

Qarşısında bir kitab var. Çok nefis şəkildə çap edilib. Kitab “Irəvanda maarifçilik mühiti” adlanır. Kitabın üz qabığında altı şəkil diqqəti çəkir. Azərbaycanın moşhur pedaqoqu, “ürəyi atəşli müəllimi”, Qori Müəllimlər Seminariyasının ilk məzunlarından biri, İrəvan gimnaziyasının Azərbaycan dili müəllimi, ölkəmizdə təhsil sisteminin milli əsasları üzərində qurulması prosesində böyük əhəmiyyətə malik işlər做过的大事。Firidun bey Köçərlinin şəkilləri oxucunu özünə cəlb edir. Diger şəkillər, sağird, müəllimlər kollektivinə aid olub nadir sənəd nümunələridir.

Kitabın müəllifləri Azərbaycanın tanınmış alimlərindən Cəfər Cəfərov ilə Celal Allahverdiyevdir. Kitabın elmi redaktoru filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Buludxan Xəlilovdur.

Kitabı vərəqləyirəm, vərəqlədikcə Vətən həsrəti qəlbimi göyəndir, ürəyimdən nələr keçir. Xalqın belə bir deyimi yadına düşür: “İnsan nə qədər ki, dağın üstündədir, dağın ucalığı bilinmir. Nə vaxt ki, dağdan endin, uzaqlaşdır, dönbür dəgər boyanlaşdır onun ucalığı, əzəməti görünür”. Vətən də belədir. Nə vaxt ki, gənclik illərimizdə və yərəldə idik, asudə yaşayırıq, doğma kəndimiz, uca-uca dağlarımız, otaraq və biçənek yərəlmiz, soyuq bulaqlarımız, ter-təmiz havamız və s. bizlərə məxsus idi, özümüzküñü idi, heç bir narahatlaşdır. İndi bu yərələr, doğma yurd-yuvamiza həsrətə baxırıq. O yərələr haqqında yazılan, irili-xirdal kitablardan İrəvanın, Zəngibasarın, Basarkeçərin, Göyçənin, Güllübulagın, Dərəçeyənin, Gözələrənin dədə-baba yurdularını, xatirələrimizi yada salırıq. İmkani olanlar bu sahədə qələmlərini smayırlar. Bu da bir həyatdır. Bu da bir Vətən borcudur.

Kitabı vərəqlədikcə, onun müəllifləri olan qəlemlə dostlarının minbir zəhmətə, həvəsə topladıqları sənədlər - fotosköller, Qəribi Azərbaycanın kənd və şəhərlərinin milli-maarifçilik mühiti oxucunu vələh edir.

Kitabın evvelində yer almış Buludxan müəllimin “Təhsil tariximizə yeri töhfə” adlı sözü çox şəyən xəbər verir.

Müəllif çox həq olaraq yazar ki, “təhsiliyin hem tarixi, hem də mütəsirlik baxımından milli spesifikasi xüsusiyyətlərinin öyrənmədən təhsil sistemi integrasiyası prosesində milli kimliyimizi təqdim edə bilmərik”.

Kitabda Qəribi Azərbaycan mənşəli ziyalıların bütün bir nəslə haqda məlumat toplamışdır.

Bu kitab ümumiyyətlə çox zəngin olmuşdur, nüticəsində ərsəyə gəlmüşdür, - desəm yəqin ki, sehər etmərem.

İrəvan Cənubi Qafqazın qədim şəhərlərdən biri olub, öziñün tarixi, coğrafi, elmi-pedaqoji, içtimai və adəbi mühiti ilə, həmçinin şəhəri xalq yaradıcılığı, folklor nümunələri, sənətkarlıq, ticarət, ab-havası, qonaqpərvərliyi, qədim abidələri ilə zəngin əsl, sərf müsəlman şəhəri kimi əsrlərdən beri ata-babalarımızın, ulularımızın, qədim Oğuz əvlətlərinin maskəni olub.

İrəvan müstəqil xalıqə çevrilənə qədər Səfəvi dövlətinin Cuxursəd bəylərbəyliyinin mərkəzi vilayəti olmuş, mürəkkəb və zəngin tarixi yol keçmişdir.

XVII əsrədə say on üçə çatan bəylərbəylikdən biri də mərkəzi İrəvan şəhəri olan Cuxursəd bəylərbəyliyi idi. İrəvan Səfəvilər dövlətiyinən on varlı və çox golurları olan eyaleti idi.

İrəvan xalıqının əhalisi etnik baxımdan yekinsi olmayıb, burada azıri türkləri, maldarlıqla məşğul olan kürdər və qaraçalar yaşayırıd. Xalıqın əhalisinin böyük əksəriyyətini, bəzi mənbələr görə 3/4 hissəsini azəri türkləri təşkil edirdi.

İrəvan xalıqı XVIII və XIX əsrlərdə ümumi Azərbaycanın elmi-pedaqoji, içtimai və siyasi həyatında mü hükm əhəmiyyət kəsb etmişdir.

Lakin zaman-zaman sakinləri kimi bu şəhərin də başı belələr çəkmiş, XIX əsrin 30-cu illərində rus imperiyası tərofından işğala məruz qalmış, çər I Nikolayın fərməni ilə xanlıq “Ermeni vilayəti” adlı inzibati-əraziyə çəvrlmiş, XX əsrin əvvəllərində paytaxt kimi ermənilərə hədiyyə edilmiş, Sovetlər birliyi dövründə isə Azərbaycanın ətraf torpaqları hesabına yaradılan Ermənistanın dəyilən republikanın paytaxtına çevrilmişdir. Bütün bunlar onuna nüfuzlu olundı ki, sovet tarix elmində höküm süren “konsepsiya” uyğun olaraq onun tarixi, elmi-pedaqoji, ədəbi, içtimai-iqtisadi mühiti, maarif və mədəniyyəti saxtalasdırıldı və hətərəfi təhriflərə məruz qaldı. Ermənilər o yərələrin türk-Azərbaycan xalqına məxsus olduğunu onun tarixi keçmişini nəinki obyektiv tədqiqatə cəlb etmişdilər, əksinə saxtalasdırıldılar. Bütün topominimlər, yer-yurd adlarını deyisidirək erməniləşdirdilər.

M.A.Santrosyanın 1964-cü ildə nəşr etdirildiyi “XIX əsrin birinci yarısında Şərqi erməni məktəbi” adlı eserindən Şuşada, Gəncədə, Şamaxıda olan qəza məktəblərinin erməni məktəbi həsab etmiş və yaxud QTД-nin müşəviri N.Dementyevin 1839-cu ildə Tiflisdə ərəb olıfbası ilə naşr etdirildiyi “Təməsillər və hekayələr” adlı dərs vəsaitini erməni kitabı hesab edərək onu 1967-ci ildə İrəvanın nəşr edilmiş “Erməni kitabı”nın (1801-1850) birinci cildində daxil etmələri onların qeyri-səmimiliyinə və sənətkarlıqlarına eyni səhub deyilimi!

Yalnız Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra İrəvan şəhərinin və xalığının obyektiv tarixini tədqiqi sahəsində diqqətçəkən addımlar atıldı, irihəcmli, səmballı, tarix faktlərə əsaslanan əsərlər, monografiyalar meydana gəldi. Belə əsərlərdən biri da haqqında söhbət etdiyim “İrəvan maarifçilik mühiti”dir.

O, 1883-cü ildə İrəvanın yeni əüssü məktəb, pedagoji təcrübə topladıqdan sonra Təbrizə qayıtmış və 1888-ci ildə yeni əüssü məktəbin əsasını qoymuşdur.

M.H.Rüşdiyyə həm də “Vətən dili” adlı dərslik yazmışdır. Cənubi Azərbaycan maarifçilərindən olan Məhəmmədi Tərbiyyətin yazdırılmışdır. Rüşdiyyə “Vətən dili” kitabında M.F.Axundovun əlifba haqqındaki fikirlərin istifadə etmişdir (bax. M.Tərbiyyət, Azərbaycan alimləri. Tehran 1314 (Şəmsi) 5. /farsca/. S.C. Pişəveri və Cavad Heyət bu kitab haqqında maraqlı məlumat vermişlər (bax: “Azərbaycan ruznaməsi”, 12 meh 1324, № 23; Cavad Heyət. “Azərbaycan adəbiyyatı tarixinə baxış”; Hüseyin Əhmədov, Anz dili məktəblərinin Cənubi Azərbaycanaya yayılması, “Varlıq” dergisi. Tehran, 1979, № 2).

**Bir həsiyə.** Men vaxtı ilə XIX əsrədə nəşr olunan Azərbaycan dili dərsliklərimizi əldə etdim, onları transliterasiya və faksimiliyə yolu ilə çap etdirdim. Lakin Təbrizdən Rüşdiyyənin “Vətən dili” dərsliyini, Təbrizdən isə Zaqafqaziyə Şeyxül İslami Əbdusəlləm Axundzadənin 1878-1879-cu illərdə Tiflisdə nəşr etdirdiyi “Kitabı-müəllim-ül-ətfal” adlı dərsliyini əldə etmek mənə qismət olmuş (bu kitab haqqda bax: Məhəmmədi Tərbiyyət. “Danışmandan - Azərbaycan” Bakı. 1987. Səh. 31-32).

Bu kitabları əldə etmek gələcək tədqiqatçıların üzərinə düşür.

Ana dili dərsliklərimiz milli sərvətimizdir. Bu servət harada olarsa-olsun onu tətip əldə etmek bizim borcumuzdur.

Bu kitabların əldə edilməsi xüsusilə iki cəhətdən faydalıdır. Birincisi budur ki, bu dərsliklərimiz əldə edilmişsi XIX əsrədə çap edilmiş Azərbaycan dili - ana dili dərsliklərimizni neşri tariximiz bir qədər də zənginləşdirir.

İkinci vacib cəhət odur ki, bu kitablardan birinin Şeyxül İslama aid etdiyimiz dərsliyin əldə edilməsi son 30-40 il ərzində Azərbaycan mətbuatunda baş alb gedən mübahisələrə, diskussiyalara son qoyar.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respubli-

ka “SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi” adlı tədbir keçirilib.

“Sübhən” və “Sübh aylığı”nın yaranma tarixindən söz açan F.Köçərlə adına Respublika

“SOS” Uşaq Kəndində F.Köçərlə adına Respublika Uşaq Kitabxanası və “Mickeys House” uşaq bağçasının təşkilatçılığı ilə 21 Sentyabr Beynəlxalq Sülh Gününe həsr olunmuş “Dünyanın səsi - sülhün qüvvəsi

# "Biz birlikdə güclüyük"

Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar cəmiyyətə integrasiya olunurlar



Layihənin məqsədi sağlamlıq imkanları məhdud olan sağirdlərə həsr edilib. Nəzərə alsaq ki, Qazax rayonu ölkəmiz və xalqımızın düşmən kəsilən ermənistanla həmsərhəddir, bu, işin mahiyətini bir qədər de artırır. Çünkü erməni tacavüzünə məruz qalmış sağlamlıq məhdudiyəti olan sağirdlər qayıqda haşənlidir.

Layihənin məqsədi sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların cəmiyyətə integrasiyasına kömək göstərməkdir.

Layihənin icrası üçün nezərdə tutulmuş vaxt ərzində rayonda yaşayış sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların qışın də olsa cəmiyyətə integrasiyasını təmin etmək üçün müəyyən addımlar atılıb, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara normal insanların kimi XXI əsrin xüsusiyyətləri və tələb olunan səriştələri aşılamaq, bılık və bacarıqlara yiyələnmələri zorurətini dərk etdirmək, peşə seçimlərinə uyğun dil bacarıqlarının formalasdırmaq, müasir innovasiyalardan məqsədi və səmərali istifadəni cəvik mənimsətmək istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirilib.

Layihənin sonuna doğru normal uşaqların öz yaşıdları olan sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlarla ünsiyyətini təmin etmək, onların birlikdə dil

bacarıqlarını inkişaf etdirmək yönündə də işlər görüllər. Layihənin icrası zamanı ilkin olaraq Qazax Rayon Təhsil Şöbəsi ilə əməkdaşlıq edilib, söbədən fiziki cəhətdən qüsərlər uşaqların siyahısını alımb və kateqoriyaları müəyyənəşdirilib.

Layihənin icrası Qazax rayonunda fealiyyət göstərən psixoloqlar, xarici şirkətlər, sənaye müəssisələri ilə əlaqə saxlanıb və sağirdlərin ora sefərləri təşkil olunub. Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün bu şirkətlər tərəfindən xeyriyyəciliş işlərinin görülməsi istiqamətində ləbədilək təmin edilib.

Layihənin icrası Qazax rayonunda yerləşən bütün məktəblərə sefərlər edilib, fərdi təhsilələr olunmuş sağlamlıq uşaqlarla görüşlər təşkil olunub. Layihə üzvləri onlarla əvvəlcədən keçirilən təlim əsasında düzgün ünsiyyət qura biliblər.

Belə sefərlərin birindən söz açan T.Xasməmmədova deyir: "Akkord" sement zavoduna sefərəmiz xüsusişlə maraqlı oldu. Uşaqlar orada olan iş rejimi, çinqılıq necə səmentə çevriləməsini əyani olaraq gördülər. Onların üzərinə qonaq sevinci görmək necə də xoş idi. Çünkü biz son olaraq məhz buna nail olmaq isteyirdik. Bu layihəyə qoşulan Qazax rayonunda qonaq olmuş Amerika vətəndaşı Flip de Hoks da uşaqlarla bərabər bu sevinci yaşadı. Sonda uşaqlar Qazax rayonunda ilk dəfə olaraq flegnob nümayiş etdirdilər. Bu tədbir layihə üzvlərinin - sağlamlıq məhdudiyyəti olan uşaqlar və buna şahid olan vətəndaşların uzun müddət yaddaşlarında yaşayacaq. Onlar üçün toplaşdırılmış və onlara həsr etdiyim "İmkənlər sərhəd tanımır" adlı kitabı bu günlərdə təqdim edəcəyik".

# Dron jurnalistikası media üçün yeni imkanlar açır

Yusif ƏLİYEV

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda (İTİ) intellektual informasiya texnologiyaları və jurnalistik problemlərinə həsr olunmuş seminar keçirilib.

İnstitutdan verilən məlumatda görə, seminar İTİ-nin baş mütəxəssisi Sünbül Zalova "Süni intellekt texnologiyalarına əsaslanan jurnalistika: müasir vəziyyəti, trendlər və perspektivlər" mövzusunda maruzasını təqdim edib. Məruzəçi bildirib ki, süni intellekt insan mənşətini əsaslanan tətbiq etmək məqsədi daşıyan və insan təsəkkürünün formalasması təsəbbüsleri ilə bağlı olan elmi istiqamətdir.

Sonra S.Zalova pilotsuz uçuş aparatları olan dronlar haqqında məlumat verib və drone jurnalistikasından söz açıb. Qeyd olunub ki, drone pilotsuz uçuş aparatları sərhəddən gələn təhlükə, uğurlu və digər hadisələr haqqında məlumatları operativ şəkildə "əldə edə" bilsərlər. O, 2017-ci ildə ABŞ-də baş verən təbii fəlakət zamanı drone çəkilişlərindən istifadə olunduğunu da diqqətə çatdırıb.

Məruzəçi müasir dövrün mediası üçün yeni imkanlar açan drone jurnalistikasının problemlərindən də danışıb: "Dronların şəxsi həyə-

ta müdaxiləsi, ölkələr arasında rəqəmsal bərabərsizliyi kəskinləşdirməsi, fərdi məlumatları əldə etməsi, eləcə də yanlış məlumatlar ötürü bilmə ehtimalı onun çatışmaya cəhatləridir. Jurnalistlər dronlardan istifadə edərkən hər zaman ekoloji şəraiti nəzəra almala və qəzələrin qarşısını almaq üçün bütün avadanlıqları uçandan evvel texniki baxışdan keçirməlidir".

O, Peşəkar Dron Jurnalistləri Cəmiyyəti haqqında məlumat verərək bu Cəmiyyətin drone jurnalistikası sahəsində etik, təhsil və texnoloji istiqamətləri formalasdırıllıq beynəlxalq qurum olduğunu diqqətə çatdırıb.

S.Zalova, həmçinin, drone texnologiyaları və sosial media imkanları, bu texnologiyalardan istifadə qaydaları, drone jurnalistikasının perspektivləri, eləcə də aparılan tədqiqatlar, keçirilən konfranslar haqqında ətraflı məlumat verib. İTİ-nin direktoru, akademik Rasim Əliquliyev seminarda çıxış edərək mövzü ilə bağlı tövsiyelərini səsləndirib. Alim süni intellektin dərindən araşdırılmasını, eləcə də "data science" jurnalistikası, informasiya mühərribəsi texnologiyaları, konfliktologiya sahələri üzrə tədqiqatların aparılması tövsiyə edib.

## Milli musiqi gününü həsr olunmuş tədbir

Naxçıvan Dövlət Universiteti İncəsənət fakültəsində Milli Musiqi Günü -na həsr olunmuş tədbir keçirilib. Tədbiri giriş sözü ilə açan universitetin rektoru, AMEA-nın müxbir üzvü Saleh Məhərrəmov qeyd edib ki, 18 sentyabr Azərbaycanın dünya şöhrəti bestəkarı, görkəmli müsikişünən alım, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim, müasir Azərbaycan peşəkar müsiki sənətinin və milli operasının banisi Uzeyir Hacıbəylinin doğum günüdür. Bilidirlib ki, Uzeyir bəy elmi müsikişünən, musiqi təhsilinin əsasını qoyub və ömrünün sonunaq müsiki mədənyətinin inkişafına xidmət edib. Daha bestəkarın yaradıldığı müsiki inciləri dünya şöhrəti qazanıb, dünya müsiki

mədəniyyətinin qızıl fonduna daxil olub. Vurğulanıb ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin 1995-ci ildə - dahi bestəkarın anadan olmasına 110 illik yubileyi ərzindən imzalandığı Fərmanla hər il sentyabrın 18-i ölkəmizdə Milli Musiqi Günü kimi qeyd olunur. Rektor müəllim və tələbələri bu münasibətlə təbrik edib.

Tədbirin bədii hissəsində dahi bestəkarın "Arşın mal alan" müsiki komediyasından müqəddime, "Əsgərin ariyasi", "Telli və Vəlinin dueti", "O olmasın, bu olsun" müsiki komediysindən parçalar ifa olunub. Ü. Hacıbəylinin "Sənsiz", bestəkarın əsərlərindən işləmələr, T.Quliyevin "Qaytağı" bestələri tədbiri daha yaddaşalan edib.

## Üğurların davamlı olması kollektivin səyində asılıdır

Səfaq HAQVERDİYEV,  
Qəbələ rayonu İ.Abdulkərimov  
adına Nohurqışlaq kənd tam orta  
məktəbinin müəllimi

Hər il olduğu kimi, bu il də Qəbələ rayonu İ.Abdulkərimov adına Nohurqışlaq kənd tam orta məktəbi yeni dərs iline sanballı uğurlarla başlayıb. Məktəbimizdə 2006-cı ildə Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə açılışı olaraq istifadəyə verilmiş ümərtəbəli geniş binasında 2018-2019-cu tədris ilində 550 nəfər sağird tehsil alacaq. Onların təlim-tərbiyəsi ilə 65 müəllim məşğul olacaq. Ötən dərs ilində məktəbin 11-ci sinifin 38 nəfər bitirib, onlardan 28 nəfəri ali məktəblərə erişər, 22 nəfər tətbiqədən ən qazanıb. 22 nəfərdən 4-ü 600-dən yuxarı bal toplayıb. 9 və 11-ci buraxılış sinifləri sağirdlərindən 7 nəfəri fərqlənmə attestatı alıb.

Doqquzuncu sinif sağirdi Məleykə Abuşova fənn olimpiyadalarında respublikası üzrə coğrafiyadan 3-cü yeri tutaraq bürüklər medal və diplom alıb.

Məleykə Abuşova, həmçinin, rayon üzrə "Ədebiyat biliciliyi" yarışmasında da qalib gəlib, respublikada tətbiqədən 4-də Oğuz rayonu Yaqublu kənd tam orta məktəbinin nümayəndələrini məktəbi-

mizə devət etdik. Onlar bizim "açıq dərs"lərdə, AXC-nin 100 illiyinə həsr etdiyimiz tədbirdə olurdular. Dərslerde və tədbirdə Qəbələ Rayon Təhsil Şöbəsinin müdürü Arifə Bayramova, məktəbimizin direktoru Yaqub Tahirov, qonaqlar, müəllimlərimiz iştirak etdilər və çox memnun qaldılar. Mayın 15-də ise bizim məktəbinin nümayəndəsi həyəti Yaqublu kənd tam orta məktəbində olub, təcridə məbadiləsi aparıldı. Düşüñürük ki, belə qarşılıqlı təcridə mübadilələri tədrisin keyfiyyətinin yüksəlməsinə müsbət təsir göstərir.

Ötən dərs ili təhsildə keyfiyyət ilə olduğum kimi ilə də əsas məqsəd sağirdlərə azərbaycanlıq ideyasi灌入ashlamaqdır. Biz işlərimizi məhz bu istiqamətə quracaqı.

Yeni dərs ilinin ilk günündə 1-4-cü siniflərdə ilə dərs "Vətənim Azərbaycan", 5-9-cu siniflərdə "Dövlət rəmzləri-müstəqilliyimizin simvolu", 10-11-ci siniflərdə isə "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti - dövlətçiliyimizin bayraqları" mövzularında oldu və yüksək səviyyədə keçdi.

Qeyd edim ki, ötən il olduğu kimi, 2018-2019-cu tədris ilində dərəkən rayon üzrə "Debəbiyat biliciliyi" yarışmasında da qalib gəlib, respublikada tətbiqədən 4-də Oğuz rayonu Yaqublu kənd tam orta məktəbinin nümayəndələrini məktəbi-

## Mahir ifaçı, səriştəli müəllim

Tarixi üzrə professor adı alan ikinci sənətkar

Nazim KAZIMOV,  
Azərbaycan Milli Konservatoriyası  
nəzdində Musiqi Kollecinin direktoru,  
Əməkdar incəsənət xadimi, professor

1980-ci ildə monoqrafiya çap etdirmişdir.

Oqtay Quliyevin mahir ifası müsiki sənəti necə böyük təhsidlərə müəllimlik fealiyyəti də təhsilimizə belə bir erməngəndir. O, tarixi üzrə unudulmaz bestəkarımız Səid Rüstəmovdan sonra professor adı alan ikinci sənətkarımızdır. Konservatoriyada çalışdığı 30 il ərzində onlarca, yüzlərə tələbəyə tar sənətinin sirlərini öyrətmışdır. İndi onun yetirmələrinin səsi dönyanın bir sıra ölkələrinin en mötəbər konsert salonlarından gelir.

Oqtay Quliyevin müsiki metodikası sahəsində xidmətləri də evəzsizdir. O, Süleyman Ələsgərovun tar ilə orkestr üçün konserti barədə kitabçının, iki "Pyesler macmuesi"nin müəllifidir.

Azərbaycan bestəkarlarının tar konsertləri barədə metodik vəsaitləri, habelə müsiki məktəblərinin tar və kamança sinifləri üçün

proqramları çap olunmuşdur.

Onun ifasında vala yazılmış "Şur", "Segah", "Çahargah", "Şahnaz", "Bayati Qacar", "Heyrat" müğəmləri təkrarsız ifaçılıq nümunələri olmaqla bərabər,

həm də müsiki məktəbləri üçün qeyməli meto-

dik vəsaitlərdir.

Bu "Mugam məktəbi" vəllar

seriyasından indi də orta məktəb müəllimləri

geniş istifadə edirlər.

Onun respublikatə mətbuatında müsiki mədəniyyətimiz, ifaçılarımız, bestəkarlarımız və onların əsərləri barədə onlara

resenziya və məqəlesi çap olunmuşdur.

Bir çox müsiquevərlər və müsiki mütəxə-

sisləri kimi mən də Oqtay müəllim sənətinin

vurğunu, bu böyük istedadlı tarzənimizin per-

tişkarlığını.

İndi artıq semimi, six, qarşılıqlı mü-

nasibətə, ailevi dostluq çevrilməsini

görünləndirir. Ümumülfiaq və Bey-

nəlxalq müsabiqlərdə böyük uğur qazanıb hər

iki müsabiqənin laureati adına layiq görləndə

yaranmışdır. Onda mən yenice müsiki məktəbi-

nin tar sinfinə gedirdim. Əslində məndə müsiki

qarşılıqlı məsələlərə keçdim. Sonralar heyat yolumuz yenidən

yaxınlaşdı. 1992-ci ildən 1994-cü iləkən

konservatoriyada bir yerde işlədik. O, kafedra mü-

diri id, mənə onu kafedrasında baş müəllim.

1994-2004-cü illərdə qardaş Türkünən zəngin

ənənəli elm və təhsil ocaqlarından biri olan Qa-

ra Dəniz Texnik Universitetinin dəvəti ilə or-

da işləmiş, müsiki müəllimləri hazırlayan fak-

ülətinin professoru olmuşdur. O, universitetdə dər-

deməkən yanğı, öz mahir ifası ilə tanınan

eczəkar səsini təqdis etdirdik.

## Mənim Universitetim



**Zahid XƏLİL,**  
ADPU-nun “Ödəbiyyat və onun  
tədrisi metodikası”  
kafedrasının müdürü, professor

2021-ci ildə ADPU-nun 100 illik yubileyi olacaq. İndi bayrama hazırlıq işləri gedir. Universitetdə tamir işləri o qədər süratlı və zövqlə həyata keçirilir ki, hər seher işə gələndə bu qocaman təhsil ocağının sismasında nəyinse dəyişdiyinin şahidi oluram. Uzaqdan baxanda universitetin necə cılvaləndiyini görməmək mümkün deyil.

Qoyun bir az danışım,  
Mənim bu xoş günləmdə.  
Doğma universitetim,  
Çiçəklənir öñümde.

Bu müqəddəs ocağa,  
Gələnən “Oxuyum” deyə  
Mərmər pillekənləri,  
Səni qaldırın göye.

Xalçalar düzüləcək,  
Ayagının altında.  
İstəsən oxuyarsan,  
Göyün yeddi qatında.

Parlaq şüslü liftlər,  
Hüzurunda dayanar.

Ürəyində nə qədər,  
Xoş duygular oyanar.

Onun gözəlliyyinə,  
Özün heyran qalırsan.  
Sən elə ucalırsan,  
Lap ələtməz olırsan.

Neçə alim dərs deyir,  
Onun otaqlarında.  
Elm nura çevrilir,  
Alim dodaqlarında.

Cəngitək cingildəyir,  
Aliimlərin gur səsi.

Cənki burda yaşayır,  
Xəlil Rza nəfəsi

Burda kimlər dərs deyib,  
Gel yada salaq bir-bir:  
Feyzulla Qasimzadə,  
Qara Bəhram,- o bəbir.

Burada dərs deyibdir:  
Dahi Zahid Xəlilov.  
Riyaziyyat elminin,  
Şahı Zahid Xəlilov.

Yusif Məmmədoliyev,  
Təzelədi kimyani.

Buna görə sorağı,  
Tutub bütün dünyani.

İsmayıllı Şixli burda  
Axtıdı alın təri.  
Gecə-gündüz işlədi,  
Yaratdı “Dəli Kür”ü

Səlahəddin Xəlilov,  
Atdı ilk addımını.  
Fəlsəfə dünyasının,  
O qüdrəti adəmi.

Nə qədər tərifləsən,  
İnan ki, hələ azdır.  
Mənim universitetim,  
Təze açılan yazdır.

## Bizim vaxt itirən vaxtimızdım?



**Rafiq YUSİFOĞLU**  
SDU-nun “Azərbaycan və xarici  
ölkələr adəbiyyatı” kafedrasının  
professoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi

Yaşıldarına

Min yol qəlbimizi çəkib sinəgə,  
Bizi min bələdan Allah saxladı...  
Sevgi mələkəm oldu qəlbini simə,  
Çox şükür, qocalıq bizi haqladı...

Üşəndim, göllərdə baxıb əksimə,  
Sevindim həyatı duydugum üçün...  
Şükür yaradana, mənim köksümə  
Sevdalı bir ürok qoymağ üçün...

Gəzdim bu dünyani mən qarış-qarış,  
Necə olduğumu bu dağlar desin!  
Necə sevdiyimi dənizdən soruş,  
Necə yandığımı bulaqlar desin.

Oxşadı alnımı həsrət küleyi,  
Dözdüm doğmaların intizarına.  
Çiçəkli düzlərdə gözdim, ürəyim  
Çevrildi arzular çəmənzərəna...

Yaradan qəlbənə salmasın kölgə,  
Şair, möhlət dilo, Allaha yalvar!  
Hələ gəzmədiyin nə qədər ölkə,  
Hələ üzəmədiyin nə qədər gəl var...

Həmişə nur saçdı sevgidən üzün,  
Ürəyin sevgilər muzeyi oldu...  
Sevdim insanları, dağı, dənizi,  
Sevgi həyatının bəzəyi oldu...

Qoymayın ömrümüz dənə sərabə,  
Sevgiyle ödeyin mənim muzdumu...  
Ömrənən enir qıruba,  
Bizim vaxt itirən vaxtimızdım!?

## Bayaz saçlar

Dümağ saçlar üstümüzdən öten illərin,  
Başımızda, üzümüzdə ayaq izidi...

Böyükmişük, dünya biza dardı elə bil,  
Qəlbimizi gizildən həsrət dağdı...  
Bəyaz saçlar zirvədəki qardı elə bil,  
Bəyaz saçlar qocalığın ağ bayraqıdı...

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Ömrümüzdə öz yeri var bəyaz güllərin,  
Hər ağ çiçək təbiətin bəyaz sözüdü...

## Sınaq meydanıdır bu qoca dünya

Sınaq meydanıdır bu qoca dünya,  
Həyatda hər dərdin bir əlacı var.  
Bəzən var-dövlət də köməyə gəlmir,  
İnsanın insana ehtiyacı var...

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Yalnız bir fədakar ömür yoldaşı  
Höñküren ürəyi kiridə bilər...

Qəlbində eşq varsa, ciyinlərində  
Ən ağır yükü də daşınmaq olar.  
Bir könül sirdəsi dayağın olsa,  
Əlsiz, ayaqsız da yaşamaq olar...

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdən heç doymayırsan,  
Bəlkə səsim düşə cahana dağlar.

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

**Mərziyə EYYUBOVA,**  
Laçın rayonu Etibar Əliyev adına  
Fərəcan kond tam orta məktəbinin  
ibtidai sinif müəllimi

İller keçir, qoca dünya boşalır, dolur,  
Əvvəl-axır ulu göyələr bizi çağırır...  
İller keçir ağ vərəqlər qapqara olur,  
İller keçir, bəs bu saçlar niyə ağarır?

Adəmin içindən qara zülməti  
Bircə təbəssüm də eridə bilər...

Başında buludlar, üstündə çıxınlı,  
Yenə bürünmüsən dumana, dağlar.  
Bilirsən həsrətdi ürəyim sənə,  
Birçə üməd qalb gümana dağlar.

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,  
Gedəndən-geləndən soraqlayırsan.  
Yollara baxmaqdə

## Səkkiz yaşılı həmyerlimiz növbəti dəfə birinci olub

Polşanın Katoviç şəhərində Bədii gimnastika üzrə IX Beynelxalq "Qızıl gürz-2018" kuboku uğrunda yarış keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Polşa, Macarıstan, Ukrayna, Çexiya və Belarusun müxtəlif şəhərlərindən 18 klubun mübarizə apardığı turnirdə ölkəmizi sekkiz yaşılı həmyerlimiz Mina Abbasova təmsil edib.

O, çoxnövçülüklü yarışlarında fəxri kürsününə yüksək pilləsinə qalxaraq qızıl medala layiq görüllüb. Həmyerlimiz alətsiz hərəkətlərdə birinci, halqə ilə hərəkətlərdə isə ikinci pillə qərarlaşdır. Beləliklə, Mina Abbasova bu gərgin mübarizədə üç medal (iki qızıl və bir gümüş) qazanmağa müvəffaq olub.

Qeyd edək ki, Mina Abbasova 5 yaşından başlayaraq iştirak etdiyi bütün beynelxalq yarışlarda valideynlərinin işi ilə bağlı müvəqqəti yaşıdagı ölkəni - Macarıstanı təmsil etdi, bu ilin avqustundan etibarən Budapeştə keçirilən XVII ənənəvi "Gracia" kuboku turnirindən sonra Azərbaycan bayrağı altında çıxış edir.

Balaca qəlbində böyük vətən sevgisi daşıyan



istedadlı gimnastımızın məşqçiləri hələ ötən yarışlardan onun arzu-isteyini, qazandığı uğurları nəzərə alaraq doğma vətənini təmsil etməsinə icazə veriblər.

## "AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

**Baş redaktor** Nurəddin Heydərov 538-21-66

**Mühasibatlıq** 539-67-74

**Reklam və elanlar** 539-20-77 (tel/faks)

**Ünvan:** AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümlə günü çıxır

**Bank hesabımız**

Azərbaycan Beynelxalq Bankı 5 sayılı "Mətbuat şöbəsi"

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4563, Sifariş 2783

**Məsul növbətçi:** N.Rəhimov

## Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi

2018-2019-cu tədris ili üçün aşağıdakı mülki vakant vəzifələrə müsabiqə

### ELAN EDİR:

#### 1. Dillər kafedrasi:

Baş müəllim (ingilis dili)	- 4 yer
Müəllim (ingilis dili)	- 5 yer
Baş müəllim (rus dili)	- 1 yer
Müəllim (rus dili)	- 13 yer
Müəllim (gürçü dili)	- 2 yer

#### 2. Fundamental və təbiət fənləri kafedrasi:

a) Ali riyaziyyat silsiləsi üzrə:	
Professor	- 1 yer
Baş müəllim	- 1 yer
Müəllim	- 2 yer

b) Fizika silsiləsi üzrə:	
Müəllim	- 1 yer

#### 3. Texniki fənlər kafedrasi:

a) Ümumtexniki fənlər silsiləsi üzrə:	
Professor	- 1 yer
Baş müəllim	- 2 yer

b) Tətbiqi mexanika silsiləsi üzrə:	
Dosent	- 2 yer
Baş müəllim	- 1 yer

Müəllim	- 1 yer
---------	---------

#### 4. İnformatika kafedrasi:

a) İnformatika silsiləsi üzrə (informatika):	
Dosent	- 1 yer

b) İnformasiya sistemlərinin texniki təminatı silsiləsi üzrə (Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri):	
Baş müəllim	- 1 yer

c) İnformasiya sistemlərinin texniki təminatı silsiləsi üzrə (Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri):	
Müəllim	- 1 yer

d) İnformasiya sistemlərinin program təminatı silsiləsi üzrə (Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri):	
Baş müəllim	- 2 yer

#### 5. Humanitar və Sosial fənlər kafedrasi:

a) Humanitar və Sosial fənlər silsiləsi üzrə:	
Baş müəllim	

(Hərbi pedaqoqika və psixologiya) - 1 yer	
---	--

b) Humanitar və Sosial fənlər silsiləsi üzrə:	
Baş müəllim (Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti)	- 1 yer

Baş müəllim (Azərbaycan tarixi)	- 1 yer
---------------------------------	---------

#### 6. Hərbi Hava Qüvvələri fakültəsinin Aviasiya mühəndisliyi kafedrasi:

#### Uçuş aparatları və mühərriklər silsiləsi üzrə:

#### Baş müəllim

- 1 yer

#### 7. Fiziki hazırlıq və idman kafedrasi:

#### Müəllim

- 2 yer

#### MÜSABİQƏDƏ:

- a) Professor vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqədə professorlar və elmlər doktorları iştirak edə bilərlər.
- b) Dosent vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqədə professorlar, dosentlər, elmlər doktorları və elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları) iştirak edə bilərlər.
- c) Baş müəllim vəzifəsinə elan olunmuş müsabiqədə bir qayda olaraq on azı 3 illik elmi-pedaqoji stajı olan elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları) və ya on azı 5 illik elmi-pedaqoji stajı və ya istehsalat təcrübəsi, çap olunmuş elmi-metodiki işləri olan yüksək ixtisaslı ali təhsilli müttəxəssislər (magistrler) iştirak edə bilərlər.
- d) Müəllim vəzifəsinə müsabiqədə elmi-pedaqoji və ixtisası üzrə on azı 1 il iş stajı olan elmlər namizədləri (fəlsəfə doktorları), eləcə də on azı 3 il elmi-pedaqoji stajı və ya istehsalat təcrübəsi, çap olunmuş elmi-metodiki işləri olan ali təhsilli müttəxəssislər (magistrler) iştirak edə bilərlər.
- e) Müsabiqədə iştirak etmək istəyən hər bir şəxs məktəb reisinin adına ərizə ilə birləşdirən aşağıdakı sonədləri təqdim etməlidir:
  - 1. Kadrların şəxsi qeydiyyat verəqəsi;
  - 2. Ali təhsil, elmi ad və elmi dərəcə haqqında sonədlərin surəti (notarial qaydada təsdiq olunmuş);
  - 3. Tərcüməyi-hal;
  - 4. Dərc olunmuş elmi əsərlərin, keşf və ixtiraların təsdiq olunmuş siyahısı (müdafiəyə qədər və sonra).

*Elan dərəcələndirdikdən sonra sonədlər 1 ay ərzində məktəb reisinin ümvanına göndəriləməlidir.*

#### Tədris Azərbaycan dilindədir.

#### Ünvan: Bakı-18, Naximov küçəsi,

Heydər Əliyev adına AAHM.

İndeks: AZ 1018.

Tel.: (012) 479-78-40.

**Heydər Əliyev adına  
Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi**

## Etibarsız sayılır

**Qazax rayonu** Aşağı Salahlı kənd tam orta məktəbinin 2005-ci ildə bitirmiş Ballayeva (Salmanova) Aysel Şəmil qızına verilmiş B-142548 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

**Mingəçevir şəhər** 1 nömrəli tam orta məktəbi 1990-ci ildə bitirmiş Zeynalova Vəfa Teyyub qızına verilmiş A-060207 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

**Ucar rayonu** Qazıqumlaq kənd 1 nömrəli tam orta məktəbinin IX sinfini 2003-cü ildə bitirmiş Ağasıyeva Günel Ağası qızına verilmiş 697021 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

**Bakı şəhər** 67 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Əliyev İsfəndiyar Elşən oğluna

# İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri



LearnEnglish

## Holidays and habits

by A. J. Dalton (amended by Jon Porter)

The British people have just discovered a new country. It's called the UK! More and more people are choosing to take their holidays in their own country rather than travel abroad.



**1** One of the most traditional British holidays is the 'seaside holiday'. Stereotypically, families get on a train or into a car and travel to British seaside towns such as Brighton and Blackpool. They sunbathe on the beach, buy ice creams, eat fish and chips, build sandcastles with a bucket and spade, and go for donkey rides.

**2** In the late 1970s, air travel became affordable for the average family in the UK, and more and more British people started travelling abroad for their summer holidays (July–August). After all, the British weather isn't very good, even in summer, so a lot of Britons leave the UK for a vacation. Particularly popular with families on a budget is the 'package holiday', where the cost of flights and accommodation are offered as one discounted price by travel agents.

**3** In the 1980s and 1990s, young people in the UK became more wealthy, or at least had more disposable income. As a result, the Club 18–30 holiday became popular. Young people started to go abroad in groups, to places such as Spain and Greece. Once at their destination, they socialised with other groups of young people and had one long party.

**4** British holidaying habits have begun to change, however. Climate change means that the UK now has a warmer climate than before, so people don't always feel they need to go overseas to find good weather. Also, the world seems a less certain place as interconnected economies rise and fall, which means that the cost of foreign holidays is less predictable than it used to be. As a result, more and more Britons are choosing to spend their summer holidays in the UK.

**5** In recent years, British hotels in areas such as the English Lake District have seen a large increase in bookings. That rise is mainly owing to the British staying in their own country for their holidays. In addition, for some foreign tourists, the UK is a cheaper place to visit than previously because of changes in the value of the British pound.

**6** In the UK, the domestic tourism industry – when people go on holiday in their own country – is healthier than it has been in decades. UK newspapers have even invented a new word: a 'staycation'. It is a slang term to describe the sort of vacation when people stay in their own homes and go on a few day trips rather than spending money on hotels.

**7** In some ways, therefore, the UK has come full circle. There is now an increased appreciation among Britons for the diversity of the UK. It is not just the geography, which ranges from the flat fens of East Anglia to the valleys of Wales to the mountains of Scotland, that is diverse. And it is not just the diversity of climate-based activities on offer, which range from surfing in the warm south-west of England, to hillwalking and skiing in the north, it is also the diversity of the cultures in the UK that is beginning to be of interest to domestic tourists. People forget sometimes that there are different accents, languages, traditions, cuisines and peoples across all the regions of the UK. It's not just England, Scotland, Wales and Ireland that are different from each other. Each country has its own regions, and each of those regions is very different from all the others.

The UK has always been famous for its international explorers, but now it is starting to discover itself.

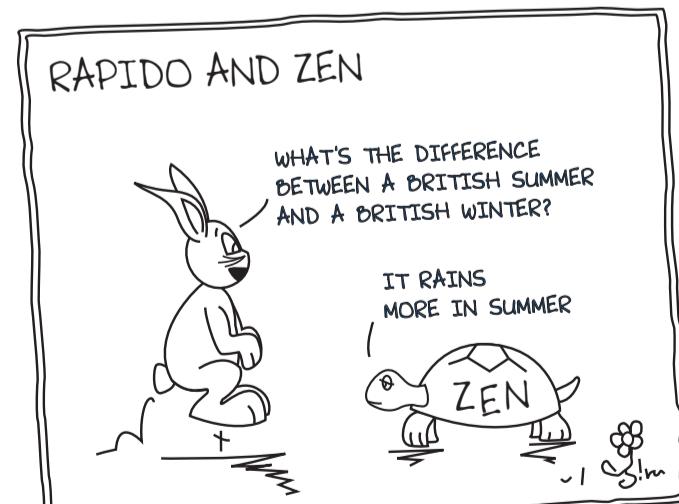
## Fun corner

Words that sound the same but are spelt differently are known as 'homophones'. In each pair of homophones, choose the spelling that is related to the theme of holidays.

- |                    |           |
|--------------------|-----------|
| <b>1</b> a weather | b whether |
| <b>2</b> a or      | b oar     |
| <b>3</b> a see     | b sea     |
| <b>4</b> a sun     | b son     |
| <b>5</b> a surf    | b serf    |
| <b>6</b> a peer    | b pier    |
| <b>7</b> a beach   | b beech   |
| <b>8</b> a break   | b brake   |

## Word of the day

A 'staycation' is a slang word used to describe a vacation you spend at home.



Activity 1	Answers
1 stereotypes	a
2 affordable	b
3 disposable	a
4 interconnected	b
5 income	a
6 economies	b
7 traditions	a
8 day trips	b
9 revolution	a
10 sobering up	b
11 length and breadth	a
12 flights of fancy	b
13 sun, sea and sand	a
14 on the up	b

Activity 2	Answers
1 stereotypes	a
2 affordable	b
3 disposable	a
4 interconnected	b
5 income	a
6 economies	b
7 traditions	a
8 day trips	b
9 revolution	a
10 sobering up	b
11 length and breadth	a
12 flights of fancy	b
13 sun, sea and sand	a
14 on the up	b

Activity 3	Answers
1 sunbather	a
2 weather	b
3 wettily	c
4 climate	d
5 foreign	e
6 vacation	f
7 surfing	g